

خوش گمانی

از بسیاری از گمان‌ها بپرهیزید، زیرا برخی گمان‌ها، گناه و معصیت است.

قرآن مجید

در هنگامی که خیر و صلاح عمومیت دارد، بدگمانی، از بی‌انصافی و بی‌خردی است و هنگامی که شر و بدی پراکنده است، خوش گمانی از سادگی است. معصوم (ع)

هان! از بدنامان نباید ننگ داشت چشم بر احوالشان باید گماشت (مولوی)

خوش گمانی نسبت به افراد و جامعه موجب سلامت روح و آرامش درون است. بدگمانی و سوء ظن (بی‌جا) موجب پریشان‌خاطری، بی‌اعتمادی و سلب آرامش اجتماع است؛ زیرا ممکن است آبرو و حیثیت افراد را پایمال کند که خود موجب فساد است. بدگمانی، محصول پیش‌داوری است و قضاوت پیش از بررسی و اطمینان نیز خود پدید آورنده بدگمانی است.

به کودکان بیاموزیم، به همه کس و همه چیز خوش‌بین باشند مگر آن‌که خلاف آن اثبات شود.

دوره سوم / شماره ۱ / پاییز ۱۳۹۰
شمارگان: ۱۱۰۰۰ نسخه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک آموزشی

فصل نامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی
برای مربیان مراکز پیش دبستانی، دانشجویان و کارشناسان آموزشی

E-mail: pishdabestani@roshdmag.ir
www.roshdmag.ir

مدیر مسئول: محمدناصری
سر دبیر: فرخنده مفیدی
هیئت تحریریه:
مرتضی مجدفر
مرتضی طاهری
فریده عصاره
مسعود تهرانی فرجاد
شیرین برزین
مدیر داخلی: شهلا فهیمی
ویراستار: بهروز راستانی
طراح گرافیک: مهسا قباویی

قبل توجه نویسندگان و مترجمان محترم:

● مقاله هایی را که برای درج در مجله می فرستید، باید با آموزش پیش دبستانی مرتبط باشد و قبل از جای دیگری چاپ نشده باشد. ● مقاله های ترجمه شده باید با متن اصلی هم خوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنان چه مقاله را خلاصه می کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، در یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته و با ماشین شود (مقاله ها می توانند با نرم افزار ورد - Word - و بر روی لوح فشرده (CD) یا فلاپی و یا از طریق پست الکترونیکی مجله نیز ارسال شوند). ● نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه های علمی و فنی دقت لازم میندول شود. ● محل قرار گرفتن جدول ها، نمودارها، شکل ها و عکس ها در متن مشخص شود. ● مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله های رسیده مختار است. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان رشد آموزش پیش دبستانی نیست. بنابراین، مسئولیت پاسخ گویی به پرسش های خوانندگان با خود نویسنده یا مترجم است. ● مجله از عودت مطالبی که برای چاپ مناسب تشخیص داده نمی شود، معذور است.

تلفن پیامگیر نشریات رشد: ۸۸۳۰۱۴۸۲
کد مدیر مسئول: ۱۰۲
کد دفتر مجله: ۱۱۳
کد امور مشترکین: ۱۱۴

رویکرد مدرسه فردا، رویکرد کودک محور ۴ / مهر ماه، فصل پویایی و پیشرفت ۲ / سردبیر
هشدارهای بازی کودکان را بخش کنیم! ۷ / سردبیر
علاقه به شنیدن یا گوش دادن ۱۰ / مهدی مروجی
همه کودکان موفقند! ۱۲ / مسعود تهرانی فرجاد
نمایشگاهی از بازی ناعتماد به نفس ۱۸ / دکتر مریم باریک بین
کودکان شاد برای آینده بهتر ۱۸ / دکتر مریم باریک بین
خودتأب آوری در مربیان پیش دبستانی ۲۰ / سیده مرزگان
ضرورت های آمادگی برای نوشتن ۲۲ / الهه بهادری باجگیرانی
آموزش اخلاق به کمک فیلم های پویانمایی ۲۶ / سیما کفیلی مقدم
کاردستی ۲۶ / الهام و فایه نژاد
یک حرف و دو حرف بر زبانم... ۲۹ / فهیمه آرین
قلمرو محتوا در فعالیت های زبان آموزی ۳۲ / فریده عصاره
رابطه هوش های چندگانه مربیان با مهارت های اجتماعی کودکان
معنی دار است ۳۵ / اراخله افشان
لازمه کار کودک و مربی است ۳۶ / حمیدرضا محمدیگی
رویکرد تلفیقی در دوره پیش از دبستان ۳۸ / عالمه هادیان حیدری
جایگاه ترجمه و نقش مترجم در آثار کودکان ۴۱ / محبوبه فیض نژاد
عروسک قشنگ من قلمز پوشیده! ۴۴ / انرگس دهستانی اردکانی
محیط، چشمه لایزال الهی ۴۶ / مریم سخا
معرفی کتاب ۴۷ / دوستداران کودک
با هم راهان ۴۸ / چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

نشانی دفتر مجله:
تهران، ابرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶
صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۶۵۸۵
تلفن: ۸۸۴۹۰۲۳۴ (داخلی ۴۲۹)
نشانی امور مشترکین: تهران، صندوق پستی ۱۶۵۹۵/۱۱۱
تلفن: ۷۷۳۳۶۶۵۶ - ۷۷۳۳۶۶۵۵
چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

مهر ماه، ماه پویایی و پیشرفت

کودکان ما

- چرا شاد و راحت

- چرا دلوپس و ناراحت

در مهر ماه چهره شهر و روستا به زیبایی نگاه امیدوار و نخستین گام‌های استوار کودکان در حرکت به سوی جایگاه‌های تربیتی و محیط‌های آموزشی آراسته می‌شود.

سلام به مهر ماه، ماه نوشدن، ماه ورود و آغاز، ماه ارتباط زیبای نوآموزان با اجتماع و رویارویی با آموزش‌های هدفمند. بار دیگر کودکان دست در دست پدر یا مادر و فرد بزرگ‌تر، با نگاهی امیدوار و گام‌هایی استوار به سوی مدرسه‌ها و محیط‌های آموزشی، مهدهای کودک، کودکان‌ها و مراکز پیش‌دبستان در حرکت‌اند. قرار است همه کودکان ساعاتی بیش‌تر با مربیان و پرورش‌کاران خارج از خانه، شادی و راحتی را تجربه کنند. قرار است از اولین روزها، محیط یادگیری و جایگاه تربیت را پاک و مقدس و آرامش‌دهنده و پرنشاط ببینند و قرار است برای این پیوند و ارتباط شادی‌بخش، آمادگی را تجربه کرده باشند. چهره شهرها، روستاها در جامعه‌مان به زیبایی حرکت کودکان به سوی مراکز آموزشی آراسته می‌شود. زیبایی بیش‌تر در این است که شهروندان این تغییر را به بهترین وجه تجربه کنند.

- بلیت‌فروش محل می‌گوید: پسر کوچولو را مضطرب و ناراحت دیدم، طفلک از رفتن به مدرسه می‌ترسد.

- فروشنده فروشگاه محل می‌گوید: این نازنین دختر هر روز با مادرش برای خرید می‌آید. امروز به همراه مادرش و قبل از رفتن به مهدکودک برای خرید بیسکویت و شیر آمده بودند. به نظرم کلی گریه کرده بود و مادرش هم ناراحت و نگران بود. می‌گفت از دیشب دلهره رفتن را بازگو کرده است.

- و قصاب محل می‌گوید: پسرم خیلی هیجان‌زده است. می‌گوید: فردا قرار است در پیش‌دبستان به ما شعر یاد بدهند. مامانم گفته: اونجا بچه‌های زیادی هستند که می‌توانم با آنها بازی کنم. آخه پسر همسایه‌مان هم به همان پیش‌دبستان می‌رود. از چند وقت پیش مادرش به او درباره پیش‌دبستان حرف‌هایی زده است که حسابی منتظر رفتن به آنجاست و شوق دیدن بچه‌ها را دارد. پسرم برای اولین بار است که از ما دور می‌شود.

بسیاری از ما حالات و رفتار، خوشحالی‌ها و جنب‌وجوش‌ها و نگرانی و دلشوره‌های کودکان و مادران و والدینشان را تجربه کرده‌ایم. به راستی، دلیل رفتارهای متفاوت کودکان چیست؟ آماده کردن کودکان برای ورود به محیط‌های آموزشی نیازمند چند مؤلفه تأثیرگذار است:

● نوع نگرش‌های والدین و اطرافیان و انتقال تجربه‌های مثبت

کودکان نیازمندند تا درباره محیط جدید، آدم‌های جدید و کارها و فعالیت‌هایی که در آن جا صورت می‌گیرد، اطلاعات خوب و شادی‌بخشی دریافت کنند. تحقیقات بسیار نشان داده‌اند چنان چه والدین این تجربه انتقال از خانه به محیط‌های آموزشی را به‌ویژه برای اولین بار با دادن دانش و پاسخ به سؤال‌های کودکان همراه کنند، هم والدین و هم کودکان از این ارتباط بهره می‌برند و با آمادگی و سرزندگی این تجربه را تا سال‌های بسیار به خاطر خواهند داشت.

● آمادگی محیط‌های آموزشی (مراکز پیش‌دبستانی)

هرچه دست‌اندرکاران و پرورش‌کاران اطفال، کودکان نوپا، مهدهای کودک و مراکز آمادگی برای ورود نخست کودکان به نحو بهتری تجهیز شده باشند و درباره خصوصیات و انتظارات کودکان دانش بهتری کسب کنند و برای پذیرایی و پذیرش والدین و کودکان برای اولین بار برنامه‌های مناسب‌تری را تنظیم کنند،

درون‌مایه فرهنگ اسلامی، به‌ویژه در جامعه ایرانی، اندیشه‌های پر مایه ائمه اطهار، بزرگان و مربیان تربیتی را در بردارد. طلیعه انسان‌ساز اسلام در شرق توجه به کودک و کودک‌نگری را از سال‌های تولد و بلکه پیش از آن امری مسلم دانسته است

به‌طور مسلم روش ارتباط و سازش بهتری را پایه‌گذاری می‌کنند که نشاط و احساس در خانه بودن را برای کودک به ارمغان می‌آورد. تحقیقات نشان می‌دهد که موفقیت تحصیلی بهتر و وضعیت روانی این کودکان در سال‌های بالاتر نیز بیش‌تر خواهد بود. به عبارت بهتر این خاطره‌آرامش‌بخش، نیل به موفقیت و کامیابی را افزایش می‌دهد.

● پذیرش جامعه و نگرش‌های فرهنگی و کودک‌نگری

باورها و فرهنگ جامعه در شکل‌گیری علم و دانش و انگیزه برای علم‌آموزی نقش بسیار به‌سزایی دارند. درون‌مایه فرهنگ اسلامی به‌ویژه در جامعه ایرانی، اندیشه‌های پرمایه ائمه اطهار، بزرگان و مربیان تربیتی را دربر دارد. طلیعه انسان‌ساز اسلام در شرق توجه به کودک و کودک‌نگری را از سال‌های تولد و بلکه پیش از آن امری مسلم دانسته است و بزرگان دین، والدین و بزرگان را به احترام، محبت و یاددادن درس زندگی به کودکان تشویق و ترغیب کرده‌اند. در یک چنین جامعه‌ای، توجه به کودک و نیازها و تعلقاتش، حقوق و دانستنی‌هایش، باید از شعار به شعور کامل برسد و اندیشه‌های غنی بزرگ‌مردان و زنانش درباره کودک به باروری کامل دست یابد. مطمئناً در این‌گونه جوامع برتری پذیرش اجتماعی و نگرش‌های سالم و مثبت و محور توجه قرار دادن کودک و خواسته‌هایش آغازگر راهی طولانی و پرفراز و نشیب و البته توأم با کامیابی و پیروزی برای کودکان خواهد بود.

کودکان را برای ورود به محیط‌های مقدس آموزشی آماده کنیم، آمادگی شناختی، روانی، عاطفی و جسمی کودک، او، خانواده و جامعه را سربلند خواهد کرد و با کاهش مشکلات وی در آینده، آموزش به او مقرون به صرفه خواهد بود. ضمن تشکر فراوان از مربیان، مدیران، پدران و مادران و عوامل اجتماعی و فرهنگی در راه تربیت کودک، امید دارم کودکان ایرانی در جامعه اسلامی ما همیشه تندرست، شاد و موفق باشند.

در مهرماه زیبا، مناسبت‌های ملی، مذهبی و جهانی را پیش روی داریم، روز جهانی کودک، میلاد با سعادت امام رضا (ع) آن امام رئوف و مهربانی که در سایه سار معارفشان غنوده‌ایم و ولادت حضرت معصومه (س) و روز دختران، روز همبستگی و همدردی با کودکان و نوجوانان فلسطینی، روز پیوند اولیاء و مربیان، روز خانواده، روز کتاب را نیز شاهد خواهیم بود. مدیران و مربیان و خانواده‌های عزیز با برنامه‌ریزی‌های شادی‌بخش و شناخت محور و روح‌پرور برای کودکان در همین سال‌های پایه البته می‌توانند پیوندی تازه و فکر و دل‌پرور را نیز برای کودک بنیان نهند.

با تبریک به مناسبت سال تحصیلی جدید و به امید رویدادهای خوش و خاطره‌انگیز این دوران، برای همه خانواده‌ها، مربیان و مدیران و کارشناسان و دانشجویان و دست‌اندرکاران آرزومند پیمودن گام‌های قدرتمند برای هموار کردن و سالم‌سازی محیط‌های آموزشی هستیم.

سردبیر

از مؤسسه فرهنگی آموزشی پیشگامان مدرسه فرادا

وسر دبیر فصل نامه رشد پیش دبستانی

گزارش بازدید هیئت تحریریه

رویکرد کودک محور رویکرد مدرسه فرادا

شیرین برزین، سمانه خداوردی
عکس: رضا بهرامی

گزارش

مؤسسه فرهنگی آموزشی پیشگامان مدرسه فرادا (مدرسه فرادا) به نیت خیریه تأسیس شد و رسالت فرهنگی خود را از سال ۸۳ آغاز کرد. مدرسه در استان مرکزی قرار دارد و مأموریت خود را ترویج شیوه‌های نوین آموزشی و فرهنگ‌سازی در زمینهٔ تعلیم و تربیت می‌داند. در نخستین سال فعالیت خود (۱۳۸۶)، به رغم کسب مجوز برای تأسیس پیش‌دبستان و دبستان، از هیچ دانش‌آموزی به‌طور ثابت نام نشد. این اقدام به این دلیل صورت گرفت که فرصتهایی برای تعامل با جامعهٔ آموزش و پرورش مناطق اطراف مدرسه (شامل شهرستان زرنديه از استان مرکزی، رباط کریم و شهر تهران از استان تهران) ایجاد شود. به این صورت که کودکان از مهدها و مراکز پیش‌دبستانی و مدارس ابتدایی این مناطق به همراه مربیان خود به مدرسه فرادا مراجعه کنند و در کارگاه‌های فرآیندی طراحی شده مطابق اصول و روش مدرسه فرادا مشغول به فعالیت شوند. در این فرصت مربیان هر دو مدرسه

توانستند دیدگاه‌ها و شیوه‌های آموزشی خود را با یکدیگر به تعامل بگذارند.

روش کار مدرسه

محتوای یادگیری همان چیزی است که کودک به آن احساس نیاز می‌کند بنابراین محیط، نیازهای کودک را فراهم می‌کند و کودک برای رفع نیاز خود، از میان منابع در دسترس انتخاب می‌کند. هرچه کارشناسان و برنامه‌ریزان و اولیا و سرپرستان کودک، برای رشد و تعالی کودک صلاح می‌دانند در قالب کارگاه در معرض انتخاب آزاد کودک قرار می‌دهند. کارگاه‌هایی که یک کودک پیش‌دبستانی در مدرسه فرادا با آن‌ها مواجه می‌شود عبارتند از:

- مجموعه کارگاه‌های هنری (حجم‌سازی، نقاشی و...)
- زبان‌آموزی (شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن)
- پژوهشی (مفاهیم و مهارت‌های علوم و ریاضی)

- بازی با انواع اسباب بازی‌ها
- مشارکتی (به این معنا که کودکان و مربیان همراه آن‌ها هر یک فرصت دارند تا یک کارگاه تازه را برپا کنند. که به معنای مشارکت در یاددهی است).
این کارگاه‌ها صرفاً بهانه‌ای برای تعامل با مربیان مدارس است. بدیهی است چنانچه مدرسه فرادا بنا داشت تا مسئولیت تربیت و آموزش گروه معینی از دانش‌آموزان را به عهده بگیرد، لازم بود منابع لازم از سوی مدرسه تهیه شود.

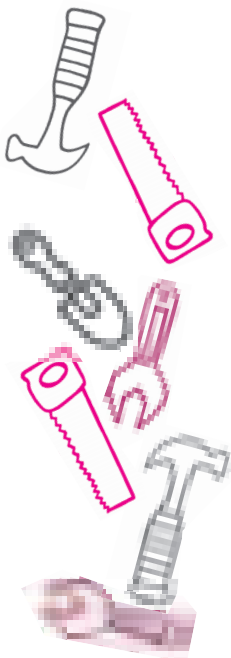
گزارش بازدید

اعضای هیئت تحریریه فصل نامه رشد پیش‌دبستانی به همراه سردبیر و جمعی از مسئولان و کارشناسان دفتر تألیف کتب درسی با هدف آشنایی بیشتر با رویکرد این مدرسه و شیوهٔ آموزشی آن در مدرسه حضور یافتند.

در این بازدید، مدرسه میزبان نوآموزان پیش‌دبستانی بود و میهمانان ابتدا بازدیدی از مدرسه داشتند و فعالیت‌های دانش‌آموزان را در محیط مدرسه مشاهده کردند. نوآموزان در کارگاه‌های مختلفی از جمله: اسباب‌بازی‌ها، گل‌بازی (سفال)، دوختنی‌ها و بافتنی‌ها، علوم پایه، حجم‌سازی (باچوب و...)، زبان‌آموزی شامل بخش‌های (زمان، پست،

۴
رشد آموزش پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

ندارد و توصیه می‌شود.

□ آیا می‌توان دروس را در ایستگاه‌ها درس داد؟

■ دروس در این کارگاه‌ها به‌طور جداگانه و خالص تدریس نمی‌شود. هیچ کارگاهی نیست که فقط ریاضی را هدف بگیرد یا فقط به چیز دیگری بپردازد. در هر کارگاه کودکان با فعالیت‌هایی که انجام می‌دهند می‌توانند به اهداف مختلفی دست یابند.

□ حرف تازه و نوی شما چیست؟

■ کودکان از آن چه تاکنون به آن‌ها نگاه می‌شد، قابل اعتمادترند.

- کودکان حقوقی برابر با بزرگ‌ترها دارند.
- کودک حق دارد تصمیم بگیرد که چه

چیزی را کی، کجا و چگونه بیاموزد.

- کودک می‌تواند در بستر زندگی، با یادگیری به نیازهای خود پاسخ دهد و نباید او را در چارچوب مقررات رسمی بدون آن که بخواهد آموزش داد.

- در آن چه مسائل شخصی کودک است، نباید حق انتخاب را از او گرفت.

- نباید به‌جای کودک تصمیم گرفت که چه چیزی به صلاح کودک است.

- برای اجبار کودک به هر امری باید دلیل محکمی داشت. صدمه زدن به سلامتی دیگران و محدود کردن آزادی دیگران از

لازم است به کودک بگوید مجاز است ولی شرایط زیر را باید رعایت کند:

۱. هدایت مربی، فرصت‌هایی را از او نگیرد که کودک نیاز دارد تا توان اکتشاف، تحقیق، تفکر و تحلیل خود را توسعه دهد. هر هدایت در ذات خود فرصت کشفی را از بین می‌برد.

۲. هدایت مربی فرصت تصمیم‌گیری فردی و اتکا به خود را از کودک نگیرد.

۳. هدایت مربی نباید شامل دادن اطلاعات جهت‌دار باشد. نمی‌توان همواره اطلاعات را کاملاً عاری از هدف و منظور بیان کرد ولی اغلب می‌توان با ارائه بدون قضاوت، از شدت جهت‌گیری کاست.

۴. در هدایت قواعد کلی و جامع ارائه شود، نه نظرات شخصی. ارزش‌های انسانی، قواعد بین‌المللی و غیره از جمله این مسائل است.

۵. هدایت می‌تواند از نوع گذاشتن حرف در دهان کودک باشد که نباید انجام شود.

۶. هر نوع هدایتی که با انتخاب آزادانه کودک و یا با فطرات او منافات داشته باشد، مجاز نیست.

□ چه استفاده‌ای از نمایش خلاق می‌شود و چه منابعی دارد؟

■ استفاده از نمایش خلاق هیچ معنی

دستر یابد، کتاب‌خوانی و کتاب‌سازی)، کامپیوتر، نمایش خلاق و صداسازی، بازی با خط (خوشنویسی)، آریگامی، نقاشی و کاردستی مشغول فعالیت بودند. در این بازدید، ایستگاه دوختنی‌ها و بافتنی‌ها مورد استقبال بازدیدکنندگان قرار گرفت. بچه‌ها در این کارگاه از سوزن‌های واقعی و قیچی‌های نوک تیز و چرخ‌خیاطی استفاده می‌کردند. نحوه آموزش زبان انگلیسی خصوصاً توجه کارشناس دوزبانه را به خود جلب کرد.

سپس میهمانان به سالن همایش نیروگاه دعوت شدند که با روش کار مدرسه فردا بیشتر آشنا شوند و به پرسش‌های احتمالی آنان پاسخ داده شود. در این بخش، ابتدا فیلمی از ویژگی‌های مدرسه نمایش داده شد و سپس یکی از مسئولان به معرفی مدرسه، مأموریت و تئوری زیربنایی و رویکرد آن پرداخت؛ جلسه با پرسش و پاسخ به پایان رسید.

در زیر به اهم سؤال‌ها و پاسخ‌ها اشاره می‌شود.

□ مرز هدایت و رها بودن کودکان در چیست؟

■ هدایت در هر زمان و مکان، ممکن و مباح است. هر آن چه مربی فکر می‌کند که

معدود دلایل پذیرفته است.

□ کودک چه طور نیازهای خود را تشخیص می دهد؟

■ به راحتی، این طور به نظر می رسد که حتی در زمینه های زیستی، بدن به طور خودکار نیاز خود را احساس می کند و برای پاسخ به آن واکنش صحیح نشان می دهد. نوزادی که از تولدش ساعتی می گذرد و به نیازهای خود واکنش هایی چون مکیدن شیر یا گریه کردن و یا خوابیدن را نشان می دهد، شاهد خوبی برای این ادعا است.

□ اگر افرادی ۵۰ - ۳۰ ساله در اختیار داشته باشید، روش تربیتی شما چیست؟ آیا باز هم آزادشان می گذارید؟ آیا آن ها هم کمال جوهستند؟

■ بله، فرقی بین کودک و بزرگسال نیست. معمولاً در دادن آزادی به کودکان حساسیت وجود دارد. این حق برای بزرگسالان خیلی پذیرفته تر است. □ اگر کودکی هرگز ریاضی را انتخاب

نکرد و فقط به کارگاه دوختنی و بافتنی مراجعه کرد آیا باز هم آزادش می گذارید؟

■ بله، اما این بدان معنا نیست که به او پیشنهاد رفتن به میز ریاضی نمی دهیم. تا جایی که به مرز اجبار وارد نشویم، پیشنهاد مجاز است.

پیشنهادات

- اگر کودکان ببینند که به سؤال هایشان پاسخ داده می شود، دیگر کارگاهی خالی نمی ماند. چرا این روش را آموزش نمی دهید؟ در این صورت همه مدارس فارغ از دغدغه های هزینه می توانند این طرح را اجرا کنند.

- در مدرسه به دنبال این باشید که کودکان خداجو، راستگو و درستکار شوند، کودکان فطرتاً خداجو هستند و باید سعی کنیم خداجویی را در کودکان تقویت کنیم.

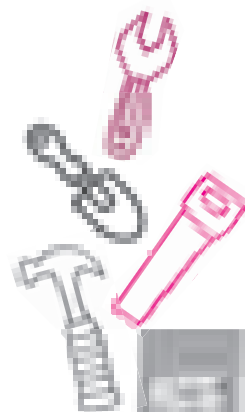
- برای بازدید از مدرسه فردا پیشنهاد راه اندازی تورهایی برای سایر معلمان داده شود.

نظر خانم دکتر مفیدی

- کودکان می توانند از همه کس چیز یاد بگیرند. به نظر می رسد رویکرد فطری که این مدرسه از آن سخن می گوید بی شباهت به رویکرد کودک محور نیست. اساس کودک محوری توجه به نیازهای کلی کودک است و پیش از آن که به محتوا و روش نگاه کند به خود کودک و توانایی ها و قابلیت هایش می نگرد. آزادی و استقلال همه جانبه کودک، محور مهم دیگر این رویکرد است. باید به شکوفایی همه جانبه کودکان توجه اصولی شود تا فطرت کودکان نیز شکوفا شود از این رو، سؤال اساسی این است که آیا رویکرد مدرسه فردا به رویکرد کودک محور نزدیک نیست و یا تا چه حد به این مهم پرداخته است؟

برای اندیشیدن

از مربیان، کارشناسان و دانشجویان تقاضا می شود نقد و نظرات و پیشنهادات خود را در این مهم ارائه دهند.

چشمه پرسش‌گری‌های کودک‌مان را خشکانیم!

سؤال: من

مربی یکی از مراکز پیش دبستانی تهران هستم. یکی دو کودک در کلاس هم هستند که بسیار باهوش و خیلی منطقی به نظر می‌رسند. مرتب درباره همه چیز استدلال می‌کنند که گاه مشکل‌زای می‌شود. با آن‌ها چگونه رفتار کنم که ناراحت نشوند؟

پاسخ: مربی عزیز، از سؤال خوب و تازه‌ای که طرح کرده‌اید، بسیار ممنونم. در پاسخ باید عرض کنم، کار با کودکانی که مرتب سؤال می‌کنند، به جواب‌های شما قانع نیستند، در پی‌گیری امور مصرند و به اصطلاح، سؤالات بزرگ‌تر از سن خود مطرح می‌کنند، یا بزرگ‌تر از سن خود حرف می‌زنند و استدلال می‌کنند، البته قدری دشوار است و باید تدابیر خاصی اندیشیده شود. پیش از پاسخ به این سؤال، علت رفتار این کودکان را توضیح می‌دهم. این کودکان غالباً با بزرگ‌ترها و نه کوچک‌ترهای پیرامون خود به سر برده‌اند. بسیاری از آنان معمولاً در کنار پدر و مادری هستند که به سؤالات آن‌ها با استدلال، فکروروزی و کاملاً منطقی و به زبان بزرگ‌ترها پاسخ می‌دهند و کمتر با کودکان هم‌سن یا کوچک‌تر از خود مشغول‌اند و به همین دلیل در کنار بزرگ‌ترها و با آن‌ها بودن را نیز ترجیح می‌دهند. بسیار مشاهده می‌شود که می‌گویند:

- «شما مگر نمی‌دانید که این درست نیست؟!» یا «شما چه‌طور نمی‌دانید که جواب این سؤال چیست؟»
- «من خودم از تلویزیون شنیدم»، «در کتاب خواندم، یا مامان و بابایم برایم خواندند»، «من خودم دیده‌ام» و...
- «من فکر نمی‌کنم این‌طور باشد»، «من امتحان کرده‌ام و درست نیست. آخر چه‌طور ممکن است!» و...

کار با این کودکان باهوش و بسیار منطقی در کنار دیگر کودکان دشوارتر می‌شود، چون آن‌ها دوست ندارند به سادگی از کنار مسائل بگذرند و به جواب سطحی، ساده و گذرای بزرگ‌ترها قانع نمی‌شوند. کودکان باهوش در صورت نرسیدن به جواب قانع‌کننده و استدلال‌گام بسیار رنجیده‌خاطر و پرخاشگر می‌شوند، گاه نیز ایجاد مزاحمت و شیطنت می‌کنند، بازی را به هم می‌ریزند، به حرف شما گوش نمی‌دهند و در مواردی هم ساکت و افسرده می‌شوند. و اما تدبیر بارزوشی است که حتماً به حرف‌های این کودکان گوش فرا دهید و به دقت و باکنجکاوی از آن‌ها برای رسیدن به پاسخ سؤال کنید. به اصطلاح، سؤالاتشان را با سؤالات هدایتگر پاسخ دهید. ضمناً انرژی ذهنی آن‌ها بهره‌گیرید و به کار فعال و مورد علاقه‌شان برای رسیدن به پاسخ هدایتشان کنید. این کودکان وقتی به جای بی‌توجهی و یا از سر باز کردن به سوی انجام دادن فعالیت‌هایی مثل گشتن، پیدا کردن، بازی و... بارش مغزی و فکروروزی سوق داده شوند، شادتر و راضی‌تر خواهند بود و به شما اعتماد و اطمینان پیدا می‌کنند. بنابراین، سعی کنید در این قبیل از موارد مثل دستیار فکری خود از آن‌ها کمک بگیرید تا به جواب قانع‌کننده دست یابند. خواهید دید از شیطنت و پرخاشگری کلاسی گاه و بی‌گاه آنان کاسته خواهد شد. برای شما مربی گرامی و علاقه‌مند آرزوی موفقیت دارم.

سردبیر

۷
رشد آموزش پیش دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

از انرژی ذهنی این کودکان بهره‌گیرید و به کار فعال و مورد علاقه‌شان برای رسیدن به پاسخ هدایتشان کنید.

هشدارهای آرام و ظریف

سلامتی و بهداشت و ایمنی کودکان، کلید کار است

کلیدواژه‌ها: فضاهای آموزشی، بهداشت، ایمنی، تغذیه کودکان.

البته متفاوت هستند، ولی در همه آن‌ها برای تضمین بهداشت و ایمنی کودکان باید استانداردهایی در نظر گرفته شود.

نظافت و پاکیزگی

وقتی گروهی از افراد در محیط و فضاهای نزدیک به یکدیگر به سر می‌برند، وضعیت بهداشتی مناسب به منظور پیشگیری و جلوگیری از اشاعه بیماری‌ها در اولویت قرار می‌گیرد. در مراکز پیش‌دبستانی و مهدهای کودک، لازم است امکانات شست‌وشو و توالت برای بزرگ‌ترها و کودکان از کیفیت و استاندارد بسیار خوبی برخوردار باشد. تعداد و اندازه توالت‌ها و دست‌شویی‌ها معمولاً از طریق کارشناسان سازمان‌ها و مؤسسات ذی‌ربط و دیگر خدمات قانون‌گذاری تجویز و توصیه می‌شود. مریبان و بزرگ‌ترها نیز باید در ارائه خدمات پیشگیرانه و بازدارنده در امر مراقبت‌های بهداشتی سهم مؤثری داشته باشند. شست‌وشوی دست‌ها مسلماً یکی از راه‌های مهم جلوگیری از اشاعه بی‌رویه باکتری‌ها و میکروب‌ها است. از راه یادآوری‌های ظریف و آرام و الگودهی، مریبان و بزرگ‌ترها می‌توانند به کودکان در یادگیری عادت شست‌وشوی دست‌ها در اوقات مهم روز، مانند قبل از خوردن غذا و خوراکی‌ها و وعده‌های غذایی، کمک شایان توجهی کنند. در همه مراکز، کودکان باید به دستکش‌های بهداشتی و کیسه‌های پلاستیکی مجهز باشند تا نقل و انتقال هر نوع آلودگی و وسایل بیماری‌زا و مواد دورریختنی امکان‌پذیر باشد. از آن‌جا که در بسیاری از موارد دست‌ها در

شست‌وشوی دست‌ها، راهی استاندارد، جهانی و پیشگیرانه در بهداشت و جلوگیری از گسترش بیماری‌هاست. افراد بسیاری در مراکز آموزشی کودکان اعم از شیرخوارگاه‌ها، مهدهای کودک و آمادگی‌ها کار می‌کنند و با کودکان در تعامل هستند. شغل آسپزشها، رانندگان وسایل نقلیه، کارکنان اداری، باغبانان و کارکنان خدمتگذار به نحوی است که خواسته‌ها و مراعات‌های ویژه‌ای را در فضا به‌وجود می‌آورد و به خاطر خیر و صلاح، تندرستی و شادابی محیط برای کارکنان و کودکان باید به بهداشت و ایمنی فضا توجه مسئله‌ای صورت گیرد. سؤال اساسی این است که آیا فضاهای آموزشی به سلامتی، ایمنی و رفاه کارکنان توجه دارند؟ زیرا موفقیت و شادابی کودکان در یادگیری در گرو چنین عواملی نیز هست.

به‌رغم تعداد کودکان و طول زمان ماندگاری آن‌ها در مراکز، تدارک بهداشت و ایمنی برای آن‌ها از اولویت خاصی برخوردار است. زیرا بین بهداشت، ایمنی و تغذیه به لحاظ پیامدهای کیفیت یکی بر دیگری، ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. (ماروتز، راش و کراش، ۲۰۰۵).

بنابراین، در برنامه‌های کودکان باید تدابیر و سیاست‌هایی به منظور حمایت، ارائه خدمات و آموزش‌های لازم در خصوص بهداشت و ایمنی آنان در تمام اوقات اتخاذ شود. مقررات دولتی و توصیه‌های حرفه‌ای

● در برنامه‌های کودکان باید تدابیر و سیاست‌هایی به منظور حمایت، ارائه خدمات و آموزش‌های لازم در خصوص بهداشت و ایمنی آنان در تمام اوقات اتخاذ شود

دکتر مرجان گودرزی

معرض مواد مختلفی قرار می‌گیرند و همیشه هم ممکن است استفاده از دستکش میسر نباشد، لازم است دست‌ها بلافاصله بعد از هر فعالیت و به‌ویژه بعد از استفاده از توالت، تمیز شوند. تمامی سطوح و محل غذاخوردن، تعویض پوشک و لباس کودکان و توالت‌ها باید با مواد شوینده و پاک‌کننده‌های بهداشتی بلافاصله بعد از استفاده تمیز شود.

کلاس‌ها به تمیزکاری روزانه نیاز دارند ولی تجهیزات و وسایلی که مکرر مورد استفاده قرار می‌گیرند، باید براساس برنامه زمان‌بندی شده عفونت‌زدایی شوند.

برای همه دیوارها و سطوح، از جمله وسایل بازی در فضای باز، تخت‌های کودکان، و وسایل هنری کودکان، باید از رنگ‌های غیرسمی استفاده شود.

لباس‌های کودکان، بالش‌ها، پتوها و وسایل خواب کودکان و اسباب‌بازی‌های کودکان خردسال مثل روروک، صندلی‌های بلند و تمامی وسایل مورد استفاده در مدرسه و در خانه و یا محل‌های دیگر نیاز به شست‌وشو و بخارشویی و خشکشویی دارند.

دما، تهویه و نور

سرمازی و گرمزایی و تهویه باید براساس سطح فعالیت کودکان تنظیم شود و با توجه به وضعیت جوی و هوا تغییر یابد. نوردهی طبیعی و مناسب فضا اصل است. مطالعه‌های بسیار نشان می‌دهند که نور فلوروسنت و یکسان ممکن است برای کودکان بهترین راه ایجاد نور و روشنایی نباشد. بنابراین، ترکیبی از نور زرد و سفید و خانگی اولویت دارد.

روشنایی اتاق‌ها باید از طریق بعضی وسایل

مثل سایبان یا کرکره و موارد

دیگر کنترل شود. تهویه

مناسب در همه اتاق‌هایی

که کودکان غذا

می‌خورند،

می‌خوابند یا

بازی می‌کنند

ضروری است.

گرمزایی

و سرمازی

مناسب براساس

موقعیت نیز در همه

حال از اهمیت

برخوردار است.

به هر حال،

کودکان

خردسال

از تولد تا

۶ سالگی

که سال‌های

بسیار حساسی است، نیاز به توجه

استاندارد و اصولی دارند. جدی

گرفتن امر بهداشت، سلامتی

و ایمنی کودکان در مراکز

سال‌های اولیه اعم از شیرخوارگاه‌ها،

مهدهای کودک و مراکز پیش‌دبستانی و

آمادگی‌ها ضمن ایجاد اعتماد در والدین و

اطمینان‌بخشی در جامعه، برای خیر و صلاح

عموم کودکان، مریبان و تمامی خدمتگذاران

در این محیط‌ها اهمیت دارد.

منبع

۱. ماروتز، کراس و راش (۲۰۰۵). بهداشت ایمنی و تغذیه برای کودکان خردسال، چ ششم.

از صدر اسلام تاکنون قرآن در جوامع اسلامی از جایگاه تربیتی و منزلت بالایی برخوردار بوده است، به طوری که هر مسلمانی علاقه دارد که فرزند خود را با تمسک به کتاب خداوند تربیت کند.

در جامعه ما هم به اقتضای جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و هم منزلت قرآن در اعتقادات دینی آموزش و بهره‌گیری از این انقلاب هم‌چون مبنای تربیت در دوران کودکی مورد توجه قرار گرفته است. از این رو، به‌ویژه در سال‌های پس از انقلاب اسلامی، توجه به ضرورت بهره‌مندی از قرآن کریم در دوران کودکی، با توجه به ویژگی‌های سنی کودک پیش‌دبستانی (۵-۶ ساله) از یک سو و مدنظر قرار گرفتن نتایج برخی از پژوهش‌ها که گفته شده است در مقابل یک سال آموزش پیش از دبستان ۷ برابر سود عائد اجتماع خواهد شد از سوی دیگر، موجب شده است که دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان پیش‌دبستان به برنامه و فعالیت‌های قرآنی پیش‌دبستان نگاهی ویژه داشته باشند و این فعالیت‌ها را در برنامه یادگیری مستقلی با عنوان «انس با قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن» بگنجانند. از نظر برنامه‌ریزان و مؤلفان راهنمای برنامه درسی دوره پیش‌دبستان این هدف باید در قالب فعالیت‌های متنوع و جذاب یاددهی و یادگیری این دوره، در قلمروهای پنج‌گانه محقق شود.

کلیدواژه‌ها:

انس با قرآن کریم، گوش دادن، یادگیری.

تأملی چند در قلمروهای هدف برنامه انس با قرآن کریم در دوره پیش از دبستان

علاقه به شنیدن یا گوش دادن

مهدی مروجی

کارشناس دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی

چنان‌که مشاهده می‌شود در قلمروها از عبارت علاقه به شنیدن استفاده شده است که به نظر نگارنده، انتخاب این عبارت برای تحقق هدف «انس با قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن» جای تأمل دارد. «مفهوم انس» بعد عاطفی یا «روان‌پویایی» است و شامل انرژی روانی، احساسات و انگیزه‌ها می‌شود که وظیفه آن تأمین تعادل روانی کودک (فراگیرنده) است. و چون در کنار «علاقه به یادگیری» آمده است، بنابراین باید انرژی لازم تکراری برای فرایند یادگیری فراهم کند، زیرا بعد عاطفی و بعد شناختی (یادگیری) همواره با کشش‌های نشأت گرفته از فرایند تعامل فعال می‌شوند. یعنی یادگیری به‌وسیله عواطف (علاق و امیال) انجام می‌شود و متقابلاً یادگیری عاطفی هم تحت تأثیر شناخت فرد (کودک) قرار می‌گیرد.

این تعامل، نمی‌تواند با «علاقه به شنیدن» فعال شود؛ زیرا علاقه به شنیدن «یک احساس است» و نمی‌تواند تأثیر چندانی بر یادگیری داشته باشد. اما اگر زمینه تحول آن، که از نظر قرآن یکی از آن‌ها «سکوت» است، همان‌طور که می‌فرماید: «وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»، فراهم شود، در این میان احساس شنیدن با توجه به تفاوت‌های فردی و سن فراگیرنده به «درک گوش دادن» ارتقا پیدا کرده است، و هم‌چون فعالیتی می‌تواند در تحقق هدف، فراگیرنده را یاری کند. قابل ذکر است که واژه «استماع» یا «گوش دادن» به قدری اهمیت دارد که در قرآن به دارندگان این ویژگی، از طرف خداوند متعال «منزلت بندگی» بشارت داده شده است؛ فبشر عبادی الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه، اولئک الذین هدبهم الله و اولئک هم اولوالالباب: بشارت بده بندگان مرا، آنان که سخن را استماع می‌کنند (یستمعون القول)، یعنی خود را در مسیر گوش دادن قرار می‌دهند و با توجه گوش فرا می‌دهند و بعد طی فرایندی، آن را که بهتر است انتخاب می‌کنند (فیتبعون احسنه)، در حقیقت، روند «انتخاب کردن، آن هم بهترین نوع آن» که نوعی هدف است، می‌تواند از طریق گوش سپردن تحقق یابد.

در ارزشمندی عمل گوش دادن همین کافی است که تلاوت آیات قرآن توسط هر فرد مسلمان باید به گونه‌ای باشد، که صدای خود را «استماع» کند تا زمینه‌های تدبیر و هدایت خود را فراهم سازد (اولئک الذین هدبهم الله). بنابراین شایسته است که این فعالیت به جای «علاقه به شنیدن»، مورد توجه برنامه‌ریزان برنامه «انس با قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن» قرار گیرد تا زمینه‌های تحقق هدف برنامه فراهم شود.

منابع

۱. قرآن
۲. نهج البلاغه
۳. شهید مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام
۴. روش آموزش قرآن کریم دوره ابتدایی ۶۰۱۱
۵. راهنمای برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی
۶. دکتر کدیور، پروین، روان‌شناسی یادگیری، سمت، تهران، ۱۳۸۶
۷. شیخ بهایی کارنامه پژوهش، پژوهشکده تعلیم و تربیت کرمان، ۱۳۸۴
۸. فصل‌نامه رشد آموزش پیش‌دبستانی، دوره اول، شماره ۴، تابستان ۱۳۸۹
۹. فصل‌نامه رشد آموزش قرآن، شماره ۳۲، دوره هشتم، شماره ۳، بهار ۱۳۹۰

● بعد عاطفی
و بعد شناختی
(یادگیری) همواره
با کشش‌های
نشأت گرفته از
فرایند تعامل فعال
می‌شوند. یعنی
یادگیری به‌وسیله
عواطف (علاق و
امیال) انجام
می‌شود

در برنامه انس با قرآن همه کودکان موفقند!

مسعود تهرانی فرجاد

کلیدواژه‌ها:
یاددهی - یادگیری،
انس با قرآن کریم.

اشاره

از موضوعات اساسی در امر تعلیم و تربیت، ویژگی‌ها و نگرش‌های مربی در فرآیند یاددهی - یادگیری است. فصل‌نامه رشد پیش‌دبستانی فرصتی است تا به ابعاد مختلف و اهم موضوعات گوناگون در عرصه تعلیم و تربیت کودکان توجه شود. انتشار این شماره مجله مقارن با ایام مهر ماه و شروع سال تحصیلی است، که تبریکمان را به شما همراهان و خوانندگان گرامی عرض می‌داریم. در این آغازین فصل و ایام بهار تعلیم و تربیت توجه به «چگونگی نگرش مربیان و هم‌چنین والدین کودکان پیش‌دبستانی به نقطه پایان مسیر فرآیند برنامه قرآن کریم در این دوره از مهم‌ترین موضوعات است که به توفیق الهی در این نوشتار به آن می‌پردازیم.

به طور کلی در فرآیند یاددهی - یادگیری بین «علاقه و پذیرش» کودک از یک سو و «احساس موفقیت و پیروزی» وی از سوی دیگر ارتباط معناداری وجود دارد. از این رو، ضروری است در برنامه و فعالیت‌هایی که در عرصه قرآن کریم به کودکان عرضه می‌شود به رابطه بین میزان «علاقه» با میزان «موفقیت» کودک توجه شود.

حتماً شما مربی و خواننده گرامی تا به حال با برنامه انس با قرآن کریم مصوب شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۸۷) آشنا شده‌اید. در تبیین رویکرد و اصول این برنامه آمده است: «هر فعالیتی که زمینه آشنایی، علاقه و ارتباط کودک را با قرآن کریم فراهم آورد و موجب علاقه او به قرآن و ادامه یادگیری آن شود، انس با قرآن در دوره پیش‌دبستان محسوب می‌شود. سرانجام این فعالیت‌های قرآنی به معنای رسیدن کودکان به حد خاص از یادگیری نیست، بلکه زمینه‌ساز علاقه ایشان به قرآن کریم و یادگیری آن است.»

بر این اساس آنچه برای ما مربیان ضرورت دارد، این است که از نظر محتوا، فعالیت‌ها و شیوه‌هایی استفاده کنیم که عموم کودکان با آن ارتباط برقرار کنند. به عبارت گویاتر، از اصلی‌ترین موضوعات در فرآیند انس با قرآن کریم این است که همه کودکان احساس موفقیت کنند.

کودک پیش‌دبستانی به دلیل ویژگی‌های رشدی و ظرفیت‌های سنی‌اش به ویژه اصل تفاوت‌های فردی باید مورد توجه قرار گیرد. هر کودک باید فقط با خودش مقایسه شود و به میزان توان و تلاش خود تشویق شود. از این رو کم و کیف فعالیت‌های قرآنی باید در حد توان عموم کودکان باشد به نحوی که همه در آن احساس موفقیت کنند. تمام اجزای اوارکان فعالیت‌های قرآنی اعم از محتوا، روش، مربی، فضا و... باید برای کودک خوشایند باشد، به طوری که از آن‌ها

● تمام
اجزا و ارکان فعالیت‌های قرآنی اعم
از محتوا، روش، مربی، فضا و... باید برای کودک
خوشایند باشد، به طوری که از آن‌ها خاطره‌ای
خوش و تجربه‌ای شیرین داشته باش

خاطره ای

خوش و تجربه‌ای شیرین داشته باشد و او را در ادامه فعالیت‌ها تا پایان سال و ان شاء الله دوره‌های بعدی تحصیلی علاقه‌مند سازد.

از آن جا که هر آغازی را انجامی است، در این نخستین روزها و ماه‌های سال تحصیلی (۹۰ - ۹۱) باید به پایان راه، اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۱، بیندیشیم و تلاش، توان و نگرش خود را به این نکته مثبت و مهم سوق دهیم که «در فرایند برنامه انس با قرآن کریم در دوره پیش دبستان همه کودکان حق دارند طعم شیرین موفقیت را بچشند»

اگر از ابتدا با چنین نگرش و باوری به عرصه برنامه و فعالیت‌های قرآنی گام نهیم، همواره مترصد فرصت‌ها و موقعیت‌هایی هستیم که تک تک کودکانمان را با قرآن کریم آشنا، علاقه‌مند و مأنوس سازد. نقطه مقابل این نگرش این است که به جای آن که دغدغه انس کودکان را با قرآن کریم داشته باشیم، صرفاً به آموزش محتوای خاص و رساندن همه کودکان به حد خاصی از یادگیری بیندیشیم تا در عمل منجر به قهرمان‌پروری (و موفقیت

برخی از کودکان) شود. اما مربی پیش دبستان هم چون مادری مهربان و دلسوز سفره‌ای رنگین و متنوع از طعام مفید برای کودکانش (با محتوای متنوعی از قلمروهای انس با قرآن کریم) می‌گسترده تا هر کودکی به ذائقه خود (توان و ظرفیت فردی) آن چه دوست دارد (می‌تواند) از این سفره بهره بگیرد. هم چنین، همانند دیده بان تیزبین و ماهری است که با ایجاد فرصت‌های گوناگون و با ارائه محتوای مناسب در قلمروهای متنوع انس با قرآن، مانند: آموزه‌ها، داستان‌ها، حفظ برخی از سوره‌های کوتاه

همراه با شناخت و فهم کلی از آن‌ها و... در قالب فعالیت‌های مناسب از قبیل جمع خوانی آیات، سوره‌ها و سرودهای قرآنی، قصه، بازی، نمایش خلاق و... تک تک کودکان خود را به قرآن کریم علاقه‌مند و مأنوس کند. تا بیش از هر تصویری این باور نسبی در ذهن کودک ایجاد شود که «قرآن کتابی پر از حرف‌های خوب و قصه‌های شنیدنی و پندآموز از طرف خداوند مهربان است.» بر این اساس ضروری است از همین ابتدای سال تحصیلی به پایان این مسیر و هم سفرانمان، کودکان پیش دبستانی، بیندیشیم و این نگرش مثبت را در خود نهادینه کنیم که در برنامه انس با قرآن کریم دوره پیش دبستان «همه کودکان موفقند.»

● این باور

نسبی باید در ذهن کودک ایجاد شود که قرآن کتابی پر از حرف‌های خوب و قصه‌های شنیدنی و پندآموز از طرف خداوند مهربان است

اشاره

بچه‌ها دست پدر و مادرها را گرفته بودند و با عجله و اشتیاق می‌خواستند تا داخل سالن شوند. شنیده بودند که نمایشگاهی در آن سالن افتتاح شده است تا آن‌ها وسایل بازی یا نقاشی و حتی تفریح ویژه گروه سنی خود را ببینند...

سومین نمایشگاه بین‌المللی سرگرمی‌های کودک و نوجوان با حضور یک‌صد مؤسسه و شرکت داخلی به همت سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران به منظور معرفی اسباب‌بازی‌ها، وسایل آموزشی، کتاب، شهربازی، تزئینات اتاق کودک و آزمایشگاه برگزار شد. بسیاری از خانواده‌ها در طی چهار روز فعالیت از آن دیدن کردند و بنابر نظر غرفه‌داران اگر اطلاع‌رسانی گسترده‌تری می‌شد، تعداد بازدیدکنندگان نیز افزایش می‌یافت. در ادامه، مشروح این گزارش از زبان کودکان، والدین و غرفه‌داران و مسئولان نمایشگاه تقدیم خوانندگان گرامی فصل‌نامه تخصصی رشد پیش‌دبستان می‌شود.

کلیدواژه‌ها: بازی، سرگرمی، موسیقی، نمایشگاه بین‌المللی سرگرمی‌های کودک و نوجوان.

برای آشنایی بیشتر

در واقع، بازی یک از نیازهای اساسی کودکان است و آن‌ها را برای ورود به زندگی واقعی آماده می‌سازد. از مادر پارمیس و پرمین دوقلوهای ۵ ساله‌ای که در حال خروج از نمایشگاه هستند، می‌پرسیم: «چرا بچه‌ها را به این محل آورده‌اید؟» مادر می‌گوید: «برای این‌که با سرگرمی‌های موجود و وسایل جدیدتر و کاردستی‌ها آشنا شوند.» از پارمیس می‌پرسیم: «از چه چیز

گزارشی از سومین نمایشگاه بین‌المللی سرگرمی‌های کودک و نوجوان

نمایشگاهی از بازی تا اعتماد به نفس

گزارش: اصغر ندیری
عکس: رضا بهرامی

کودک و نوجوان ادامه می‌دهیم. عبارت بین‌المللی باعث شده است ما دنبال «محصولات آن ور آبی» باشیم. پس از این که نتیجه‌ای از این جست‌وجو نمی‌گیریم، در می‌یابیم که وسایل خارجی مثل شهر بازی‌ها و سالن‌ها یا استخرهای بادی که بیش تر منشأ خارجی دارند احتمالاً مدنظر بوده است.

موسیقی و فیلم

در سرتاسر سالن نمایشگاه صداهای گوناگون از موسیقی‌های غربی! تا شعرهای گوش‌نواز کودکانه و ترانه‌های آرام، همراه با صدای بلندگوی مرکز اطلاع‌رسانی به گوش می‌رسد. به غرفه «فرهنگ رسانه پویا» رفته‌ایم که در زمینه موسیقی متناسب با

دارد. یکی از تولیدی‌ها حروف و اعداد فارسی و لاتین، تابلوهای سفید اعلانات آهن ربایی، جورچین‌های مغناطیسی و انواع پازل را با اهداف آموزشی یا کمک‌آموزشی به نمایش گذاشته است. از مسئول غرفه می‌پرسیم: «آیا وسایل شما برای استفاده مهدها و پیش‌دبستانی مناسب است؟» پاسخ می‌دهد: «بله. همه محصولات ما کارشناسی شده است و در واقع، مختص کارهای نگارشی است.» درباره نگارشی بودن، سؤال می‌کنم و مطرح می‌شود. می‌پرسیم: «آیا در استفاده از این لوازم مریبی یا پدر و مادر باید در کنار کودک حاضر باشند؟»

مسئول غرفه می‌گوید: «البته، اما بیش تر در انتخاب وسایل و سپس استفاده از آن‌ها.»

علاقه کودکان

همین‌طور که از مقابل میزها یا ویترین‌ها عبور می‌کنیم به بخش نقاشی یکی از غرفه‌ها می‌رسیم. صبا در حال نقاشی است. از مادر صبا سؤال می‌کنیم: «در نمایشگاه به چه بخش‌هایی سر زده است؟» او می‌گوید: «قسمت‌هایی که بیش تر سرگرمی و کارهای فکری عرضه می‌کنند.»

– آیا شما با علاقه فرزندان آشنایی دارید؟

– بله. او به نقاشی تمایل نشان می‌دهد. به فعالیت‌های فکری، جورچین‌ها و پازل‌ها هم علاقه نشان می‌دهد. برای همین او را به این مکان آورده‌ام.»

سپس می‌پرسیم: «آیا در خانه هم این وسایل برای او مهیاست؟» مادر پاسخ می‌دهد: «بله.»

– با انجام کارهای مهارتی مثل شناخت شکل حروف، مرتب کردن جورچین‌ها و موارد دیگر در این سن چه وضعیتی پیدا می‌کند؟
– رفته رفته مهارت او در استفاده از ابزار و وسایل بیش تر می‌شود. از طرفی صبا به مهدکودک می‌رود و در آن جا شعر می‌خواند یا در نمایش‌ها نقش ایفا می‌کند. از این دو نفر خداحافظی می‌کنیم و به گشت و گذار خود در سومین نمایشگاه «بین‌المللی» سرگرمی‌های

خوشتر آمد؟»

او می‌گوید: «از یاد کنک!»

به خاطر این جواب از مادر سؤال می‌شود که آیا دختران خود را به مهد کودک یا پیش‌دبستان فرستاده‌اید؟ و او می‌گوید: «نه، چون خودم فرصت آموزش و نظارت کافی بر آن‌ها را در خانه دارم.»

اما برادر ۱۲ ساله آن‌ها با نمایشگاه ارتباط بیش تری ایجاد کرده و می‌گوید: «برای اولین بار بود که به این نمایشگاه آمدم و برایم جالب بود. اسباب بازی و لوح فشرده و فیلم دیدم. خواهرهایم بیش تر از نقاشی‌ها و وسایل بازی خوششان آمد.»

آزمون اعتماد به نفس

برخورداری از حس ارزش‌مند اعتماد به نفس سرمایه‌های حیاتی برای انسان‌ها و به ویژه کودکان و نوجوانان است. انسان‌ها برای سلامت روانی به اعتماد به نفس قوی نیاز دارند.

در یکی از غرفه‌ها تعدادی از بچه‌ها مشغول نقاشی و عده‌ای هم در حال انجام آزمون هوش هستند.

آقای بهار پدر یکی از کودکان است که برای آزمون هوش آمده است.

می‌پرسیم: «آیا فرزندان به پیش‌دبستان می‌روند؟» پاسخ می‌دهد: «بله.»

باز سؤال می‌شود: «آیا از تحصیل پسران در پیش‌دبستان رضایت دارید؟»

پسر می‌گوید: «بله. چون فعالیت‌های جدیدی مثل زبان خارجی و قرآن کریم به او آموزش داده می‌شود. خودش هم از مدرسه راضی است. فکر می‌کنم اگر در این پایه قدم نمی‌گذاشت سطح یادگیری و آمادگی او پایین می‌ماند.» به نظر شما الان نتیجه آزمون چه خواهد شد؟ «این را کارشناسان حاضر باید بگویند. چون فعالیت را پسرمان انجام داده است و من انتظار دارم مثبت باشد و اعتماد به نفس او را نشان دهد.»

محصولات مغناطیسی

هر غرفه‌ای در این نمایشگاه جاذبه‌ای

گروه‌های سنی فعالیت دارد. خانم پورمند از مسئولان غرفه که نگاه‌های پرسش‌گر ما را می‌بینند، می‌گوید: «ما برای رشد خلاقیت بچه‌ها موسیقی بدون کلام از کارهای شوین، بتهون و موزارت داریم.»

با توجه به جالب نظر بودن این توضیح، می‌پرسیم که مگر سازنده این قطعه‌ها به ویژگی‌های مخاطب خردسال توجه داشته است؟

- بله. برخی از موسیقی‌ها خاصیت درمانی دارند. بعضی موسیقی‌ها برای ایجاد خواب راحت مناسب است. برای رشد خلاقیت بچه‌ها نیز موسیقی‌هایی با صداهای طبیعت، حیوانات و دریا وجود دارد.

تولید یا توزیع؟

یکی از مؤسساتی که در نمایشگاه حضور دارد «خانه کودک فراز» است. که برای رده‌های سنی گوناگون هزاران محصول، سرسره، استخرهای توپ تا کتاب و لوازم‌التحریر دارد. همان‌طور که انتظار می‌رفت، وسایل تولیدی کم‌تر به چشم می‌خورد و سازه‌های وارداتی یا کپی شده خودنمایی می‌کند که به این صورت مؤسسات را به پخش‌کننده محصولات تبدیل کرده است. به همین دلیل داخل غرفه آن‌ها می‌شویم تا از فعالیت‌هایشان در ارتباط با پیش‌دبستانی‌ها سؤال کنیم. مدیر خانه آقای **سلطانی** است. پس از این‌که می‌بیند کسانی آمده‌اند تا حرف‌های او را بشنوند، بسیار شاد می‌شود و می‌گوید: «چه خوب که این مصاحبه انجام می‌شود. در واقع، در زمینه سرگرمی‌های فکری و بازی‌های آموزشی فقیر هستیم. این سرگرمی‌ها لازمه زندگی امروز کودکان است، ما به عنوان پخش‌کننده متوجه شده‌ایم که علاوه بر شهرستان‌ها حتی تهران نیز به دنبال تهیه این وسایل هستند. انتظار ما این است که مسئولان موانع را از سر راه بردارند. ما فعالیت گسترده‌ای در زمینه تجهیز مهدها و پیش‌دبستانی‌ها داریم، اما به جای نگاه فرهنگی به ما نگاه تجاری می‌شود. بخش خصوصی می‌تواند در امر کتاب یا وسایل کمک‌آموزشی برای کودکان سرمایه‌گذاری کند. ما می‌توانیم جلوی کالاهای بی‌کیفیت چینی بایستیم. الان هم فقط علاقه است که باعث ماندگاری ما در این فعالیت شده است.»

امروزه با گسترش رسانه‌ها و ابزار الکترونیک و دیجیتال، استفاده از لوح‌های فشرده موسیقی و فیلم افزایش یافته است. شرکت **آریامستر** تولیدکننده انواع لوح‌های فشرده و دی‌وی‌دی از پلی‌کربنات خام است. آقای **پورمحمودی** مسئول غرفه درباره انواع و محتوای این لوح‌های فشرده می‌گوید: «محتوای این لوح‌های فشرده برای همه گروه‌های سنی و البته کودکان مناسب است. در این نمایشگاه از برنامه «خاله ستاره» به دلیل شاد و موزون بودن آن استقبال شد.

تعدادی فیلم آموزشی با محتوای آموزش مسواک زدن، استحمام یا دست‌شویی رفتن نیز برای کودکان موجود است.»

کودکان و نشریات

در حقیقت، چاپ کتاب برای کودکان دقت و نوآوری خاصی می‌طلبد که توضیح آن خارج از حوصله این گزارش است، اما نوشتن مجله چیز دیگری است و ما با دیدن چند غرفه مخصوص نشریات که برای کودک یا درباره کودک چاپ می‌شدند، متعجب و البته مسرور شدیم. آقای **اشرفی** مدیر فروش یکی از این نشریات می‌گوید: فصل‌نامه‌های ما برای بچه‌های ۴ سال به بالا مصور و رنگی است. کودکی که بتواند مداد به دست بگیرد و در چارچوبی حتی خط‌خطی کند، می‌تواند با این مجله‌ها کار کند. در مراحل بالاتر با توجه به نقطه‌چین اعداد و الفبای انگلیسی آن‌ها را نقاشی کرده و می‌نویسد.

مجله «کودک» نیز ماهنامه‌ای آموزشی و اطلاع‌رسانی بود که در نمایشگاه عرضه می‌شد. خانم محمدی از کارشناسان مجله گفت: «این نشریه برای والدین و مربیان است و مطالبی در حوزه پزشکی، تغذیه، بهداشت، آموزش و زندگی کودک را در بر دارد.»

بازی + تا

کمتر کسی را می‌توان یافت که بر تأثیر بازی بر کودک صحنه نگذارد. یکی از غرفه‌ها را می‌بینیم که اساس فعالیت‌هایشان بر ساخت کاردستی‌ها و محصولات است که با «تاکردن» درست می‌شود. می‌پرسیم برای کودکان ۵-۶ ساله چه محصولی دارید؟ خانم فرقی متصدی واحد مربوطه می‌گوید: «بازی آموزشی مسابقه حلزون‌ها و بسته‌ای برای تقویت حافظه کوتاه مدت کودکان. این بازی‌ها گروهی و یا دو نفره است و اگر لازم باشد مربی نیز در کنار کودکان حضور خواهد داشت.»

انتشارات مدرسه

انتشارات مدرسه نیز با نمایش کتاب‌ها،

رجمند هم گفت و گویی انجام دهیم.
مدیر اجرایی نمایشگاه درباره دلیل برپایی نمایشگاه و بانی آن گفت: «نمایشگاه برای سنین ۱۵ - ۵ سال در نظر گرفته شده است و همان‌طور که ملاحظه می‌کنید شامل بخش‌های گوناگون است. هدف اصلی ما معرفی تولیدات داخلی و خارجی در حوزه کودک و نوجوان است.»
برگزارکننده این نمایشگاه هم مؤسسه نشر شهر به سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران وابسته است. از ویژگی‌های این دوره تکمیل و تعدد امکانات و تجهیزاتی است که در دوره‌های پیش در معرض دید عموم بوده است.

ناصری هم چنین اضافه می‌کند: «ما در طی چندین جلسه با حضور والدین و به ازای هر سه کودک یک روان‌شناس به تجزیه و تحلیل رفتارها می‌پردازیم و در واقع دوره‌های شخصیت‌پردازی کودک برگزار می‌کنیم.»

نشر شهر

در طول ساعاتی که در نمایشگاه قدم می‌زدیم افراد بسیاری را دیدیم، اعم از پدر و مادرها و فرزندان و همین‌طور افرادی که آمده بودند تا محصولات خود را به نمایش بگذارند و بازاریابی کنند.
با رسیدن به مراحل پایانی گزارش لازم دیدیم با مدیر اجرایی نمایشگاه، آقای

بازی‌های فکری و آموزشی در این نمایشگاه شرکت کرده بود. تنوع وسایل ما را بر آن داشت که بپرسیم آیا ایده و فکر ساخت وسایل با خود این واحد بوده یا فقط آن‌ها را به معرفی دید گذاشته‌اند؟ مسئول غرفه گفت: «بعضی وسایل ساخت ما و در حقیقت ابتکاری است مانند رانی پارک، خانه‌سازی، تصاویر گچی سفید که کودکان با سلیقه خود روی آن‌ها را رنگ‌آمیزی می‌کنند. برای گروه سنی ۵ ساله هم فعالیت‌های مهارتی به نام «گوی مهارتی» ساخته شده است که بر اثر استفاده از آن تمرکز و دقت بچه‌ها افزایش می‌یابد.»

مهندسی روابط!

گاهی کودکان در فعالیت‌های خود دچار نابهنجاری‌هایی می‌شوند که نشان می‌دهد

● **مدیر دپارتمان مهندسی روابط: «مطالعات ما درباره نابهنجاری‌های تربیتی است که پدر و مادرها مرتکب می‌شوند و بر اثر آن خلاقیت کودکان نابود یا ضعیف می‌شود»**

آن‌ها از لحاظ تربیتی مشکل دارند. این مشکلات ممکن است خود را در ارتباط‌های آن‌ها بروز دهد و حتی در نتیجه به از بین رفتن خلاقیت یا اعتماد به نفس کودکان منجر شود.

«مؤسسه مطالعات شخصیت‌پردازی کودک» از نهادهایی بود که در نمایشگاه سوم سرگرمی‌های کودک و نوجوان، غرفه داشت تا با برگزاری آزمون‌های هوش از کودکان، در واقع، عامل اصلی نابهنجاری‌های احتمالی - یعنی والدین را - از خطرات دخالت‌های بی‌جا و افراطی در زندگی و خلاقیت کودکان باز دارد یا به آن‌ها اطلاعاتی دهد.

مجید ناصری مدیر دپارتمان مهندسی روابط می‌گوید: «مطالعات ما درباره نابهنجاری‌های تربیتی است که پدر و مادرها مرتکب می‌شوند و بر اثر آن خلاقیت کودکان نابود یا ضعیف می‌شود.»

کودکان شاد برای آینده بهتر

شادکامی و تأثیر آن بر مربیان پیش دبستان

دکتر مریم باریک‌بین

کلیدواژه‌ها: سلامت روانی، شادکامی، کودکان.

هیچ چیز مثل زندگی مثبت‌نگرانه نمی‌تواند احساس شادکامی و خوشبختی را در انسان به وجود آورد. انسان‌های شادکام افرادی هستند که کم‌تر با افکار و احساسات منفی سروکار دارند، افکارشان پیرامون مسائل خوب دور می‌زند و با دیدگاهی مثبت کارها را دنبال می‌کنند. شادکامی نیروی انسان و اراده او را در جهت رسیدن به اهداف و خواسته‌هایش تأمین می‌کند.

نیاز مربیان پیش‌دبستان به روحیه بالا و داشتن دیدی مثبت مسلم است تا بتوانند این روحیه را به کودکان منتقل کنند. در غیر این صورت نه تنها کودکان از ابتدا شادکامی را تجربه نمی‌کنند، بلکه در بزرگسالی هم به مشکلاتی دچار می‌شوند. زیرا از ابتدا نیاموخته‌اند که چگونه می‌توان شادکامی را تجربه کرد و آن را به دیگران منتقل ساخت. از آن‌جا که شادکامی دید مثبت را به زندگی القا می‌کند، مربیانی که این حس را در خود تقویت کرده باشند، نگرشی مثبت به شغل، جامعه، محیط کارشان و حتی کودکان خواهند داشت. در واقع، شادکامی می‌تواند یکی از عوامل پیشرفت در کار باشد. مربیانی که حس کنند شغلشان در حال ارتقا است انگیزهٔ بیشتری برای کار با کودکان پیدا می‌کنند. در نتیجه، مؤسسه و محیط آموزشی شادی وجود خواهد داشت که کودکان و مربیان در آن احساس شادکامی بسیار و نیرومندی دارند.

افراد شادکام نیروی مثبت خود را به محیط می‌دهند. بنابراین، مربیانی که حس شادکامی دارند، علاوه بر آن‌که می‌توانند این حس را با کودکان شریک شوند، قادر خواهند بود شادکامی را به مدیران، والدین و همکاران دیگر منتقل کنند. از عواملی که به افزایش شادکامی منجر می‌شود، عبارتند از:

- **معنویات:** معنویات علاوه بر کمک به انسان برای داشتن نگرشی مثبت به زندگی به وی کمک می‌کنند تا در موقعیت‌های دشوار و منفی تسلط بیشتری بر مسائل داشته باشد.
- **تقویت انگیزه:** که برای رفع کسالت و بی‌تحرکی بسیار مفید است.
- **وسعت دادن به شبکهٔ اجتماعی:** داشتن روابط گسترده برای زندگی سالم و کم‌تنش

اشاره

روان‌شناسی مثبت‌نگر به سلامت روانی افراد و کیفیت زندگی آن‌ها نگاهی می‌اندازد. این روان‌شناسی به دنبال آن است که به افراد کمک کند تا توانایی‌ها و شایستگی‌های خود را پرورش دهند. یکی از موضوعاتی که روان‌شناسی مثبت‌نگر بیشتر از پیش به آن توجه داشته است، شادکامی است. این مطلب به صورت کوتاه در این جا مطرح گردیده است و نشان دهنده وسعت فکر و اندیشه در این زمینه است.

توانمندی‌های شخصی شامل انعطاف‌پذیری، خوش‌بینی، شادکامی، خرد، بخشندگی، نوع‌دوستی و ... موضوع اصلی روان‌شناسی مثبت‌نگر است، که این‌جا به بررسی شادکامی می‌پردازیم.

عکس: انظم لاریجانی

● از آن‌جا که

شادکامی دید مثبت را به زندگی القا می‌کند، مربیانی که این حس را در خود تقویت کرده باشند، نگرشی مثبت به شغل، جامعه، محیط کارشان و حتی کودکان خواهند داشت

مفید است، افراد تنها بیش‌تر دچار تنش می‌شوند.

● **برنامه‌ریزی:** انسان‌هایی که برنامه‌ریزی ندارند، به دلیل بی‌نظمی در زندگی احساس شادکامی کمی دارند.

● **هدفمندی:** داشتن اهداف متعدد برنامه‌ها و امور زندگی انسان را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و به بروز خلاقیت و تلاش بیش‌تر منجر می‌شود.

از این‌رو، مربیانی که احساس شادکامی قوی‌تری دارند، می‌توانند ارتباط مؤثرتری با کودکان برقرار کنند. شادکامی بیش‌تر خلاقیت، ابتکار، توانمندی در حل مسئله، روحیه‌ی بالا و هر آن‌چه را که برای ارتباط با کودکان لازم است، به دنبال دارد. مربیانی که به تقویت حس شادکامی خود می‌پردازند علاوه بر آن‌که نیروی مثبت‌نگری خود را بهبود می‌بخشند، کودکانی شاد را برای آینده‌ای بهتر تربیت می‌کنند.

منابع

۱. ریوجان مارشال، ترجمه‌ی یحیی سید محمدی. انگیزش و هیجان. ویرایش ۱۳۸۷.
2. www.daneshnameh.roshd.ir

رشدآموزش پیش دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

اشاره

امروزه، خودتاب آوری از مسائلی است که در حوزه های روان شناسی، روان شناسی خانواده و بهداشت روانی توجه خاصی به آن شده است. خودتاب آوری در هر شغلی به محیط کار، نوع کار، افراد و مسؤولیت ها بستگی دارد.

خودتاب آوری در مربیان پیش دبستان

سپیده مژدگان

کارشناس ارشد پیش از دبستان

نیست، بلکه فرآیندیست که در زندگی واقعی تاب‌آوری نام دارد. برخی از ویژگی‌های تاب‌آوری درونی است و انسان آن را دارد یا می‌تواند به دست بیاورد اما برخی دیگر فقط با پرورش آنان در محیطی تاب‌آفرین (مانند خانه یا مدرسه) به دست می‌آید.

محیط تاب‌آور (خانواده، مدرسه، اجتماع) محیطی است که دارای انتظارات مثبت، پیوندهای مهربانانه و مشارکت معنی‌گرا باشد. عواملی که باعث تقویت تاب‌آوری می‌شود عبارتند از:

- **افزایش پیوندجویی:** به معنای افزایش روابط با افراد دیگر یا هرگونه فعالیتی در این باره می‌باشد.

- **آفرینش مرزبندی آشکار و پیوسته:** انتظارات ما از افراد عمدتاً داوری درباره رفتارهای پرخطر آن‌هاست که بهتر است به‌طور مداوم شفاف‌گشته و منتقل شود.

- **آموزش مهارت‌های زندگی**
 - **فراهم‌سازی مهربانی و حمایت‌گری**
 - **فراهم‌سازی فرصت‌هایی برای مشارکت معنی‌گرا**

هر یک از این عوامل به تنهایی نمی‌توانند باعث تقویت تاب‌آوری شوند، بلکه باید این عوامل هم‌زمان و در یک جهت و برای هدف مشخصی تقویت شوند.

در انتها قابل ذکر است که همه انسان‌ها توانایی ذاتی برای تاب‌آوری را دارا هستند، اما رفتار تاب‌آورانه اکتسابی و آموختنی است. بنابراین، مریبان نیازمند محیطی هستند که علاوه بر یادگیری چنین رفتاری بتوانند این توانایی را در خود تقویت کنند.

منبع

۱. روان‌شناسی مثبت، کار، آلن. ترجمه پاشا شریفی، سخن، تهران، ۱۳۸۵.

2. www. ashterot. com
 3. www. jobportal. ir

تربیت کودکان در تمام مراحل رشد پیش از دبستان دارد.

بدیهی است چنین مراکزی نیازمند مربیانی با خودتاب‌آوری بالاست تا بتوانند تعامل مؤثری با کودکان برقرار کنند و زمینه‌ساز پرورش کودکان خلاق باشند. برقراری رابطه مؤثر با کودکان نیازمند ویژگی‌هایی است که در افراد تاب‌آور وجود دارد. در ادامه به این ویژگی‌ها اشاره می‌شود:

ویژگی‌های افراد تاب‌آور (باحوصله، شکیب)

(۱) شایستگی اجتماعی: شامل پاسخ‌گو بودن، همدلی، مهارت‌های اجتماعی و شوخ‌طبعی است.

(۲) مهارت‌های حل مسئله: وجدان منتقد و خلاق، برنامه‌ریزی، تخیل و ابتکار از جمله مهارت‌های حل مسئله است.

(۳) آینده‌جویی: مهارت‌هایی نظیر پشتکار، انگیزه‌مندی، امیدواری و خوش‌بینی، آینده‌سازی و هدف‌مندی را در برمی‌گیرد.

(۴) خودگردانی: خودکارآمدی، کنترل بر محیط، خود انضباطی و توانایی مستقل شدن از مهارت‌های خودگردانی است.

از آنجائی که ویژگی‌های مذکور لازمه کار با کودکان است، مربیانی می‌توانند در آموزش و پرورش کودکان موفق باشند و پیشرفت کنند که این ویژگی‌ها را در خود تقویت کنند و بهبود بخشند.

لازم به ذکر است که تاب‌آوری فقط داشتن فهرستی از ویژگی‌ها

تاب‌آوری^۱ توانایی انطباق فرد با شرایطی است که از بالا و پایین به او دیکته می‌شود. افراد دارای خودتاب‌آور در مقایسه با افرادی که عاطفه و هیجان مثبت بیش‌تری را تجربه می‌کنند، از اعتماد به نفس بیش‌تری برخوردارند و سازگاری روان‌شناختی بهتری دارند.

تاب‌آوری نوعی ویژگی است که از فردی به فرد دیگر متفاوت است و می‌تواند به مرور زمان رشد یا کاهش یابد و براساس خود اصلاح‌گری فکری و عملی انسان در روند آزمون و خطای زندگی شکل می‌گیرد.

از آن‌جا که فرد تاب‌آور در محیط پیرامونش فعال و سازنده است، باید قابلیت برقراری تعادل زیستی - روانی و معنوی را در مقابل موقعیت‌های مختلف داشته باشد. از مشاغلی که افراد آن نیاز به تاب‌آوری بالایی دارند، می‌توان به مربیان پیش از دبستان اشاره کرد.

در سال‌های اخیر، بر اهمیت مراکز پیش از دبستان به‌عنوان مراکزی در جهت رشد و پرورش کودکان افزوده شده است و نقش به‌سزایی در

اشاره

صاحب نظران به دوره پیش دبستان مثل امری ضروری و مؤثر در آموزش های بعدی نگر بسته اند.

از مهم ترین دستاوردهای این مقطع، آماده ساختن کودکان برای ورود به دبستان و شروع به خواندن و نوشتن است. اگر مربی نحوه به دست گرفتن صحیح وسایل را به کودکان بیاموزد، تغییر وضع از نقاشی به نوشتن برای آنان ساده خواهد بود، اگر این آموزش ها به طور هدفمند و سازمان یافته صورت گیرد، موجب پیشرفت رشد کودک و تکامل او می شود به طوری که نتایج مطلوبش را به خوبی می توان در آینده مشاهده کرد.

هدف از نگارش این مقاله آشنا ساختن خوانندگان عزیز با راه های مؤثر و فراهم آوردن محیط های آموزشی مطلوب در موقعیت های مختلف است که کودکان را برای نوشتن و فعالیت های گوناگون برای رسیدن به این هدف آماده می کند. فعالیت هایی که شاید بین برخی از آنان با مداد و نوشتن هیچ گونه پیوندی نباشد ولی مهارت های دستی را تقویت می کنند و بین چشم و دست هماهنگی به وجود می آورند که این تمرین ها می تواند نقطه آغازین موفقیت های بعدی کودکان باشد.

کلیدواژه ها: نوشتن، خواندن، آناتومی دست، زبان آموزی.

اهمیت و ضرورت تحقیق

همیشه این سؤال ذهنم را مشغول می کرد که چرا خواندن و نوشتن از سنین پیش از ورود به دبستان آغاز نمی شود؟ برای رسیدن به این پاسخ باید به وضعیت کلی کودکان این سن نگاهی بیفکنیم. در این دوره رشد جسمانی به سرعت دو سال اول زندگی نیست، ولی باز هم سرعت مشهودی دارد.

ماهیه های بزرگ بدن این گروه سنی از ماهیه های کوچک و انگشتان دست آنها رشد یافته تر است. از این رو، نباید آنها را به کارهای ظریف و دقیق، مثل نوشتن، وادار کرد، چرا که عمل نوشتن کار پیچیده ای است. در هنگام نوشتن اعضای مختلفی مثل دست، چشم و حافظه با هم در ارتباط هستند. در این سن قلم موهایی که کودک استفاده می کند باید در اندازه های بزرگ باشد و از آن جایی که هماهنگی چشم و دست کودک هنوز کامل نشده کار کردن با اشیاء کوچک را باید به حداقل کاهش داد.

اگر می خواهیم کودکان در رونویسی و نوشتن مشق در دوره ابتدایی موفق باشند، باید آنها را آماده کنیم. بهترین زمان برای شروع نوشتن رسمی، همان دوره ابتدایی است.

آشنایی با آناتومی دست

ابتدا بهتر است با آناتومی دست کمی آشنا شویم. دست به وسیله استخوان های رابط،

به تنه وصل است. مچ دست ۸ استخوان کوتاه و کف دست ۵ استخوان دارد که از یک طرف با مچ و از طرف دیگر با انگشتان پیوند دارد. هر یک از انگشتان دست سه بند دارد، جز شست که دو بند دارد. بخش عمده ای از حرکت و تنظیم این ماهیچه ها به دستور مغز است. هر اندامی قسمتی خاص در مغز دارد که قسمت های مربوط به حرکت انگشتان دست، لبها و زبان در مقایسه با مناطق ویژه با وسیع تر است. از زمان کودکی تسلط مغز بر دست را می توان مشاهده کرد، مانند مکیدن انگشت که این تقابل کار شست با انگشتان دیگر برای چنگ زدن اشیاء بین ۳ - ۴ ماهگی ظاهر می شود. در خصوص تمرین هایی که با مهارت های دستی انجام می گیرند، مغز به مهارت سازی می پردازد که این عمل با عضلات ارتباط پیدا می کند و عضلات تحت کنترل مغز قرار می گیرند. در این جا می توان به دو گروه حرکات اشاره کرد: حرکات ظریف^۱ و حرکات خشن^۲. نوشتن نوعی حرکت ظریف است و برای رسیدن به این منظور ما ابتدا باید مهارت سازی کنیم و سپس کودکان را به نوشتن تشویق کنیم. خمیربازی در ۶ سالگی بین مغز با عضلات مهارت ایجاد می کند. پس نتیجه می گیریم که مغز با مهارت سازی، اجزاء را شناسایی و آن گاه آن را بررسی و تنظیم می کند و آمادگی برای نوشتن، امکان مهارت سازی

الهه بهادری باجگیرانی

کارشناس آموزش ابتدایی، ناحیه ۳ مشهد

ضرورت های آمادگی برای نوشتن

و تسلط مغز را بر عمل نوشتن از طریق مهار عضلات دست به کودک می‌دهد.

آشنایی با ارکان زبان آموزی

مهارت‌های زبانی براساس چهاررکن اساسی، گوش سپردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن، توسعه می‌یابد. نوشتن چهارمین رکن زبان آموزی است که اهمیت ویژه‌ای نیز دارد و کاری کاملاً پیچیده است. در میان مهارت‌های زبانی نوشتن سخت‌ترین مهارت است، زیرا هنگام نوشتن باید چشم، دست و ذهن کاملاً هماهنگ عمل کنند تا شخص بتواند بنویسد؛ به این معنا که رمزهای صوتی تبدیل به رمزهای دیداری یعنی خط شوند و از سوی دیگر هماهنگی بین چشم، دست و حرکت ماهیچه‌های ریز نیز لازم است. نوشتن به مقدماتی احتیاج دارد، بعضی از آن‌ها عبارتند از:

پی‌نوشت

۱. پرورش عضلات بزرگ و کوچک
۲. هماهنگی چشم و دست
۳. تشخیص تفاوت‌ها و شباهت‌ها
۴. مهارت قلم در دست گرفتن
۵. توانایی حرکت دادن مداد
۶. شناخت جهت‌ها
۷. تقلید حرکت قلم بر اساس جهت

معین

۸. آشنایی با نقطه، خط راست، عمود،

مورب و...

پس می‌بینیم

باید مهارت لازم کسب شود و آن‌گاه آموزش مستقیم خط‌نگاری آغاز شود. بهترین زمان برای یادگیری این مهارت مقطع پیش‌دبستانی است. اهمیت این آموزش به اندازه‌ای است که می‌توان جزء لازم برای کودکان محسوب شود. پیش از آن‌که کودک مدادی در دست گیرد و با آن بنویسد، باید تمرین‌های زیادی برای چگونگی به دست گرفتن مداد و هماهنگی چشم و دست انجام دهد. پس آمادگی بدنی و هماهنگی شرط اساسی برای شروع نوشتن است

● ماهیچه‌های بزرگ بدن این گروه سنی از ماهیچه‌های کوچک و انگشتان دست آن‌ها رشد یافته‌تر است

کودک خود را برای ورود به دبستان آماده سازیم).
ضریح آفتاب. ۱۳۸۰.

۴. ج کرمی، بریان. ترجمه فروغ تن‌ساز. یادگیری فعال. انتشارات مدرسه. پاییز ۱۳۷۷.

۵. سیف، سوسن. روان‌شناسی رشد. انتشارات مطبوعات. چ چهارم ۱۳۸۲.

۶. کرمی، رضا و علیرضا مرادی. روان‌شناسی تربیتی. (درس مشترک مراکز تربیت معلم). ۱۳۳۸.

۷. گایتون، آرتور. ترجمه فرخ شادان. فیزیولوژی پزشکی. شرکت سهامی چهر، تیرماه ۱۳۶۰.

۸. مارو، جان. ترجمه مرحوم مجتبی جوادیان. چگونه به کودکان پیش‌دستانی خواندن، نوشتن و حساب بیاموزیم. معاونت هنری استان قدس رضوی. ۱۳۷۴.

۹. رشد آموزش ابتدایی، «نوشتن مسأله این است». شماره ۷، سال هشتم، فروردین ۱۳۸۴.

1. Fince
2. Tough

منبع

۱. اسپارک برنارد. ترجمه محمدحسین نظری‌نژاد. آموزش در دوران کودکی. معاونت فرهنگی استان قدس رضوی، ۱۳۶۶.
۲. اشتري كوروش. راهنمای بخوانیم و بنویسیم، ویژه اولیاء و معلمان کلاس اول ابتدایی. انصاریان، چ اول، تابستان ۱۳۸۲.
۳. بامشاد، محمدمهدی. در انتظار ماه مهر (چگونه

اشاره

با توجه به بازخوردهای خوب خوانندگان به این صفحه و استقبال مریبان از این فعالیت‌ها به همراه کودکان، ضمن تشکر از نویسنده محترم، قرار است در آینده مجموعه اطلاعات در کتابچه کاردستی به چاپ برسد.

چاپ روی گلدان پاکتی و دیواری

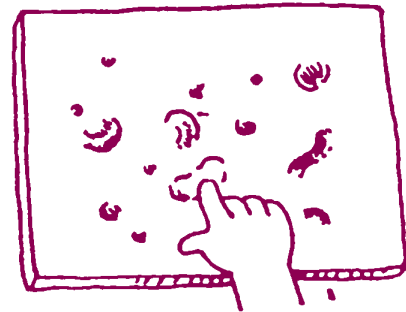
الهام وفایی نژاد

کارشناس ارشد و مدرس دانشگاه علمی - کاربردی

گروه سنی ۳ سال به بالا

وسایل مورد نیاز:

- خمیر نانوائی (دستورالعمل در پایین صفحه آمده است)
- وردنه
- کاغذ شیرینی‌پزی
- اسباب‌بازی، دکمه‌های مختلف، پیچ و مهره، مداد یا دیگر وسایل در اختیار
- کفگیر، چنگال، مایکروفر یا اجاق خوراک‌پزی، دستکش
- تخم‌ها و دانه‌های خشک و گل و سبزه‌های خشک
- کاموا

فرایند انجام کار هنری

۱. دو گلوله خمیر نانوائی روی میز قرار دهید و با غلتانیدن صاف کنید.
۲. یکی از تکه‌های صاف شده را روی کاغذ شیرینی‌پزی به‌عنوان پایه کار قرار دهید.
۳. با فشار دادن دکمه‌ها، اسباب‌بازی‌های کوچک، یا دیگر وسایل روی یک طرف خمیر دیگر، اشکال چاپی درست کنید.
۴. با استفاده از کفگیر یا کاردک، با دقت تکه‌های تزیین شده یا چاپ شده خمیری را بردارید و روی تکه ساده و صاف شده که روی کاغذ شیرینی‌پزی قرار داشت، بگذارید.
۵. لبه بالایی تکه خمیر رویی را بلند کنید تا به شکل در جعبه یا پاکت یا گلدان درآید. سپس بقیه لبه‌ها را با استفاده از چنگال یا انگشتان فشار دهید تا بسته شود.
۶. دو سوراخ کوچک در دو طرف پاکت یا گلدان خمیری درست شده ایجاد کنید (برای آویزان کردن)
۷. فر را روشن کنید و در دمای ۳۰۰ درجه فارنهایت تنظیم کنید و کاغذ شیرینی‌پزی را در آن قرار دهید.
- گلدان خمیری را حدود ۱ تا ۲ ساعت درون فر قرار دهید تا به رنگ قهوه‌ای زیبا و سفت درآید.
۸. گلدان را با استفاده از دستکش از فر خارج کنید و بگذارید سرد شود.
۹. وقتی گلدان سرد شد، علف‌ها، سبزه‌ها و دانه‌ها و تخم‌ها و گل‌های خشک شده را درون آن قرار دهید.
۱۰. قطعاتی از کاموا به اندازه دلخواه ببرید و از سوراخ‌های ایجاد شده در بالای گلدان عبور دهید و گلدان دیواری را در جای مناسب آویزان کنید.

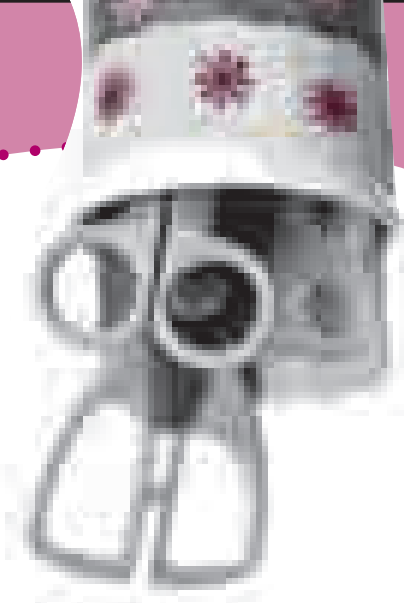
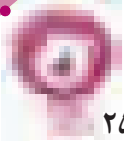

نکات قابل توجه

با استفاده از خمیرهای مختلف می‌توانید پروژه‌های دیگری را نیز به همراه کودکان تجربه کنید.

طرز درست کردن خمیر نانوائی:

۲۵ گرم نمک، ۵۰۰ گرم آرد و ۳۶۰ میلی‌گرم آب را در کاسه‌ای بریزید. با هم زن خوب هم بزنید تا خمیر نرم و قابل انعطافی به دست آید.

جعبه‌ها

وسایل مورد نیاز:

- جعبه‌های مقوایی
- چسب نواری
- قیچی
- کاموای کلفت
- چسب سفید یا بی‌رنگ
- مواد دلخواه برای کولاژ
- رنگ لعابی غلیظ
- کاسه و ظروف
- صابون و مایع ظرفشویی
- قلم مو یا برس رنگ

وسایل پیشنهادی دیگر

- لوله‌های مقوایی
- جعبه جواهرات
- جعبه نوشابه، جعبه و پاکت شیر
- جعبه دستمال کاغذی
- جعبه کفش
- جعبه‌های پلاستیکی
- جعبه لوازم التحریر

فرایند انجام کار

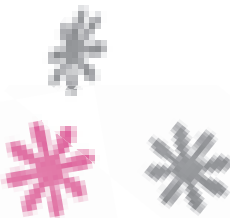
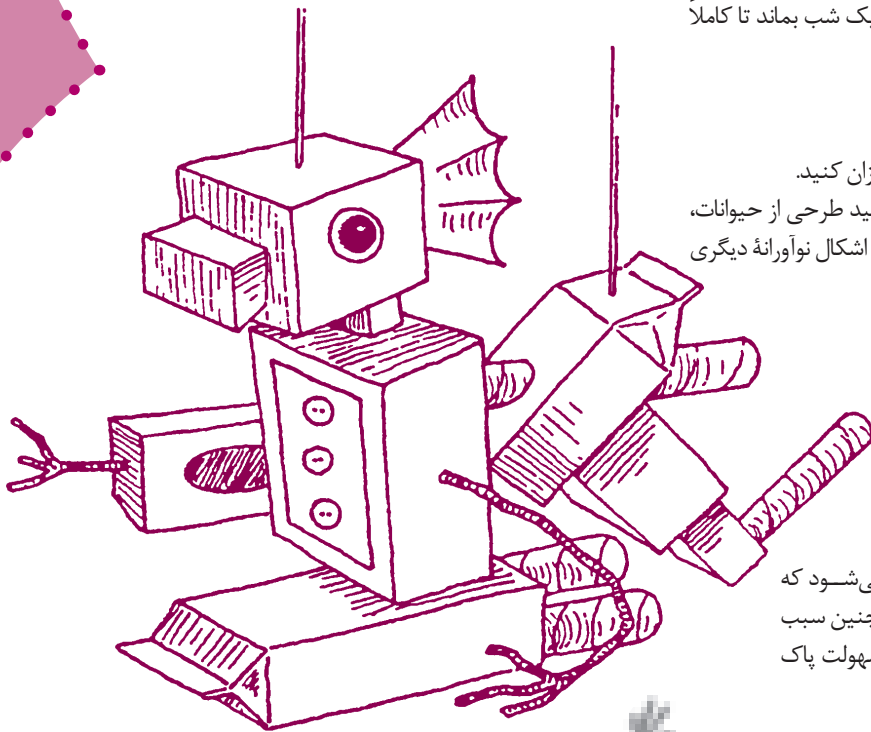
۱. جعبه‌ها و لوله‌های مقوایی را با استفاده از چسب به هم وصل کنید تا مجسمه خیالی درست شود. سعی کنید برای انجام این کار خلاقیت به خرج دهید. مثلاً جعبه‌ها را درون یکدیگر جا دهید، یا جعبه‌ها را خم کنید و شکلی جدید درست کنید.
۲. با استفاده از کاموای ضخیم، جعبه‌ها را به هم وصل کنید
۳. مواد و وسایل کولاژ اضافی را روی جعبه‌ها به دلخواه خود بچسبانید.
۴. رنگ لعابی را داخل کاسه بریزید و کمی مایع ظرفشویی به آن اضافه کنید.
۵. مجسمه مقوایی درست شده را رنگ کنید.
۶. اجازه دهید که طرح و مجسمه درست شده یک شب بماند تا کاملاً خشک شود.

راه‌های دیگر انجام کار

- مجسمه درست شده با جعبه‌ها را از سقف آویزان کنید.
- به جای درست کردن مجسمه مقوایی می‌توانید طرحی از حیوانات، شهرهای فضایی، ماشین، موشک، اژدها، قایق و یا اشکال نوآورانه دیگری بسازید.

نکته قابل توجه

- اضافه کردن صابون به رنگ باعث می‌شود که رنگ براق، شفاف و صاف به نظر آید و همچنین سبب می‌شود که رنگ روی لباس و دست‌ها به سهولت پاک شود.

اشاره

نگاهی به تاریخ زندگی بشر، به ما می‌نمایاند که اندیشمندان هر عصر و زمان، آسایش و آرامش زندگی سالم را تنها در جامعه‌ای با سطوح بالای رشد اخلاقی ممکن دانسته‌اند. از آن‌جا که اصول و مبانی اخلاقی با مفاهیمی چون احترام به پدر و مادر، مهربانی، همدلی، شجاعت، راستگویی و وجدان پیوند جدایی‌ناپذیری دارد و در رشد و تحول اخلاقی و سلامت جوامع مؤثر است، توجه کافی به آموزش این مفاهیم اخلاقی و مانند آن ضروری است. بررسی و شناسایی روش‌های آموزش اخلاق در تحول اخلاقی، به بسط و گسترش آن در جامعه کمک شایان توجهی می‌کند (نیری، ۱۳۸۰، ص ۲۵).

استفاده از راهبردهای عملی مؤثر در آموزش اخلاق، یکی از اقدامات مناسب و شایسته است که امروزه در آموزش و پرورش جهانی با اهمیت و پویایی روز افزون مطرح شده است. از این‌رو، نظام آموزشی باید با گنجاندن مفاهیم اخلاقی به شیوه‌های غیرمستقیم و به دور از روش‌های کهنه، به مفاهیم اخلاقی دانش‌آموزان، مبتنی بر ساختار تحول روانی، تحکیم بخشد. در واقع، فیلم‌های پویانمایی کودکان را بین دنیای زنده یعنی انسان‌ها و موجودات بی‌جان، اسباب بازی‌ها، قرار می‌دهد.

نقاشی‌های ساده و قابل درک، ابعاد کم تصاویر کارتونی خصوصاً در آثار دو بعدی، موسیقی شاداب و جذاب، دنیای رنگارنگ، موقعیت‌های پیش‌بینی نشده و بدون قاعده، کلی بودن مفاهیم و البته سادگی آنان، سیال بودن بین خیال و واقعیت و... از مهم‌ترین نکاتی است که یک کودک را مشتاق می‌کند تا با توجه کامل به تماشای یک فیلم پویانمایی چند دقیقه‌ای ساکت و مبهوت بنشیند. هم‌زاد پنداری در کودکان نسبت به شخصیت‌های فیلم پویانمایی مهم‌ترین عاملی است که توجه آن‌ها را به فیلم پویانمایی معطوف می‌دارد (غریب‌پور، ۱۳۷۷، ص ۱۴).

کلیدواژه‌ها: آموزش اخلاق، فیلم‌های پویانمایی، کودکان پیش‌دبستانی، اثربخشی.

بررسی اثربخشی آموزش اخلاق به کمک فیلم‌های پویانمایی در رشد اخلاق کودکان پیش‌دبستانی

آموزش اخلاق به کمک فیلم‌های پویانمایی

سیما کفیلی مقدم

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی از دانشگاه آزاد اسلامی

۲۶

رشد آموزش پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

بیان مسئله

رشد اخلاقی کودکان مهم‌ترین بخش زندگی ماست. مدرسه (مهده کودک، پیش‌دبستانی) محل مناسبی است که پس از محیط خانواده نخستین پایه‌های اخلاقی و شخصیت‌های رفتاری و اخلاقی کودک در آن شکل می‌گیرد و حتی اگر فرایند آموزش و برنامه‌های درسی مؤثر واقع شود، تعلیم و تربیت، متضمن نتیجه اخلاقی نخواهد بود (کریمی، ۱۳۸۵، ص ۱۸).

پرورش رشد اخلاقی و استعداد‌های کودک در دوره پیش‌دبستانی نیاز به محیطی محرک و برانگیزاننده دارد که منظور محیطی است که برای کودک فرصت‌هایی را فراهم آورد تا او بتواند به رشد اخلاقی مطلوب برسد.

نتایج مطالعات بلوم (۱۹۷۴) اهمیت تجارب مناسب یادگیری در سال‌های اولیه کودکی و نیز اثراتی را مورد تأکید قرار داده است که محیط محروم یا غنی فرهنگی می‌تواند بر هوش کودکان داشته باشد. از آن‌جا که توانایی‌های کودک برای رشد هوشی با افزایش سن پایین می‌آیند، پس مداخله محرکات اولیه محیطی، هرچه زودتر لازمند.

سؤالات زیر از اساسی‌ترین چالش‌های جاری در فرایند رشد اخلاقی کودکان است که سعی شده در پژوهش حاضر بر اساس نظریه‌ها و یافته‌های روان‌شناختی همراه با روش‌های عینی و راهبردهای عملی پاسخ داده شود. شکل‌گیری اخلاق در کودک و روش‌های عملی پرورش ارزش‌های اخلاقی در محیط‌های رسمی و غیررسمی از مباحث جدیدی است که از دهه هفتاد جزو جدی‌ترین و عمده‌ترین مباحث روان‌شناسان تربیتی کودک قرار گرفته است و دهه سؤال اساسی را به ذهن آدمی متبادر می‌سازد؛ پرسش‌هایی مثل: «اصولاً مفاهیم اخلاقی چگونه در کودکان به وجود می‌آید؟ عوامل مؤثر در شکل‌گیری این مفاهیم چیست؟ چگونه می‌توان در رشد اخلاقی دانش‌آموزان مطابق با نیازها و علایق آن‌ها عمل کرد؟ مبانی روان‌شناختی اخلاق چیست، چگونه می‌توان در فرایندهای آموزشی رشد اخلاقی را به منزله برنامه عملی در نظر گرفت؟ آیا اساساً اخلاق و ارزش‌های اخلاقی را می‌توان آموزش داد؟». بنابراین، کودکان از طریق فیلم‌های پویانمایی با سرمشق‌های اخلاقی آشنا می‌شوند و یاد می‌گیرند که در برابر نیازهای دیگران احساس همدردی، احترام به والدین و مهربانی به دیگران چگونه فکر و عمل کنند. کودکان می‌خواهند مشابه آن‌ها زندگی کنند، با آن‌ها احساس یگانگی کنند، سزوار آن‌ها باشند و کلمات و رفتارهای الگوها را سرمشق خود می‌کنند (پارسا، ۱۳۷۲، ص ۴۹).

مادر این پژوهش در نظر داریم یک سری مفاهیم اخلاقی را به کمک فیلم‌های پویانمایی و به کارگیری روش‌های گوناگونی مثل موضوعی، سوالی، خاطره‌گویی، مشارکت در حفظ جملات، فیلم پویانمایی و... به کودک آموزش دهیم.

از آن‌جایی که کودکان تقلید و همانندسازی بیش‌تری دارند، بهتر است برای آموزش مفاهیم و قواعد اخلاقی از مجموعه داستان‌هایی استفاده کرد که به صورت فیلم‌های پویانمایی درآمده است. ابتدا موضوعی را مانند احترام به والدین مطرح می‌کنیم و بعد کودکان را به تماشای فیلم پویانمایی مانند پینوکیو دعوت می‌کنیم. پس از اتمام فیلم درباره موضوع فیلم صحبت می‌کنیم.

اهمیت موضوع تحقیق

افزایش حضور کودکان در برنامه‌های گروهی خارج از خانه در دهه ۶۰ و ۷۰

میلادی، به دلایلی مانند ورود گسترده زنان به دنیای کار از یک طرف و افزایش دانش بشر در زمینه رشد کودکان، آگاهی از نقش اساسی تجربیات دوران کودکی و اثرات پایدار آن بر تمامی جنبه‌های رشد و یادگیری از طرف دیگر، آموزش به کودکان، به‌خصوص آموزش اخلاق، را در این دوره سنی به مسئله‌ای محوری و حائز اهمیت تبدیل کرده است.

کودکان از همه بیش‌تر به اخلاق نیاز دارند تا خود را حفظ کنند. بسیاری از اندیشمندان برای رشد اخلاق تلاش‌های بسیاری کردند؛ تلاش‌های ژان پیاژه و لارنس کهلبرگ ما را در درک مراحل رشد اخلاقی کودکان کمک کرد. ویلیام نیت برای پرورش تجسم اخلاقی کودکان گزیده‌های ادبی را فراهم آورده است و کتاب ویلیام کیل پاتریک «چرا جانی نمی‌تواند درست را از نادرست تشخیص دهد؟» در واقع، متذکر می‌شوند که تقویت رشد اخلاقی در کودکان بهترین فرصت برای قرار دادن کودکان در مسیر درست است اما نمی‌شود خوب بودن را به آنان تحمیل کرد. بنابراین، روش‌هایی وجود دارد که مربیان را قادر می‌سازد کودکان درک صحیحی از مفاهیم و ارزش‌های اخلاقی داشته باشند (پاسایی، ۱۳۷۶، ص ۲۲۵).

روانشناسان معتقدند که کودکان از تصاویر، بیش‌تر تأثیر می‌پذیرند تا از اصوات. در واقع، تصاویر ذهن آن‌ها را به خود مشغول می‌کند و کودکان با تصاویر زودتر ارتباط برقرار می‌کنند، زیرا کودکان با تصویر هم‌زادپنداری بیش‌تری دارند. پس استفاده از فیلم‌های پویانمایی بهتر است؛ زیرا از یک سو می‌تواند زودتر، راحت‌تر و گاه ارزان‌تر وارد خانه‌ها شود و اوقات بیش‌تری را از کودکان بگیرد و از سوی دیگر الفناات بصری قوی‌تر و سریع‌تر ما را به اهداف خود می‌رساند. همچنین، فیلم‌های پویانمایی پیوند کودکان را با دنیای خیال، ناخودآگاه، نیروهای مزاحم یادگیری، مانند ترس، خجالت، احساس ناتوانی و... را تعدیل می‌کند. فیلم پویانمایی هم موجب سرگرمی و لذت بردن کودک می‌شود و هم از طریق آن می‌توان مفاهیم اخلاقی را به کودکان آموزش داد.

هدف پژوهش

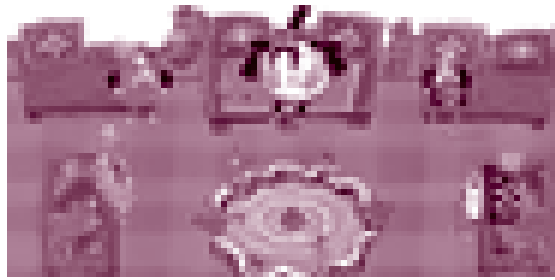
هدف کلی: بررسی اثربخشی آموزش اخلاق به کمک فیلم‌های پویانمایی در رشد اخلاقی دانش‌آموزان پیش‌دبستانی.

اهداف جزئی: آشنا کردن کودکان با مفاهیم اخلاقی شجاعت، راستگویی، احترام به پدر و مادر، همدلی، وجدان و مهربانی و بررسی تأثیر آموزش اخلاقی به کمک فیلم‌های پویانمایی بر روحیه شجاعت، راستگویی، احترام به پدر و مادر، مهربانی، وجدان و همدلی.

۲۷

رشد آموزش پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

پیشنهادهای پژوهش

۱. پیشنهاد می‌شود برای آموزش احترام از روش القاء شناختی استفاده کنید. این شیوه کودکان را تحریک می‌کند تا دلایل انتخاب یک رفتار و تأثیر آن را بر دیگری بفهمند و درک کنند. این شیوه مستقیماً جنبه‌های شناختی (استدلال اخلاقی) و عاطفی (احترام) را تحریک می‌کند و هم‌چنین با تمرکز بر احساس و تفکر دیگری، در موقعیتی خاص، رویکردی منطقی و محترمانه نسبت به روابط میان فردی را به شکل الگو در اختیار کودکان قرار می‌دهد.

۲. با توجه به تحقیقات انجام شده، کودکان پیش‌دبستانی در این سن تخیلات آشکاری دارند و تازه در مرحله درک تفاوت بین تخیل و واقعیت هستند. زمانی که کودکان داستان‌هایی را بیان می‌کنند که آرزو تحقق آن‌ها را دارند پیشنهاد می‌شود برای آموزش راست‌گویی، والدین و مربیان دو کار انجام دهند، اول: آن‌ها می‌توانند به سادگی به داستان‌شان گوش کنند و چیزی نگویند. دوم: این که می‌توانند واقعیتی را در میان داستان بیان کنند. مثلاً اگر کودک چنین چیزی می‌گوید: من می‌توانم سه‌چرخه‌ام را ۱۰۰ مایل در ساعت برانم» پدر و مادر او باید پاسخ دهند: تو آرزو داری که این کار را بتوانی انجام دهی. این طور نیست؟

۳. برای بهتر شدن روند آموزش شجاعت، پیشنهاد می‌شود که موقعیت‌هایی برای کودکان فراهم کنید تا در معرض خطراتی قرار گیرند و آن‌را تجربه کنند و شایستگی خود را در زمینه‌های بارز نشانه‌ها نشان دهند. در این حالت استفاده از موضوع‌هایی که در محیط طبیعی کودک وجود داشته باشد، ارزش بیش‌تری خواهد داشت. می‌توانید برنامه‌ای انتخاب کنید که مستلزم مهارت‌های نقشه کشیدن و تصمیم‌گیری در مورد تهدیداتی باشند که ممکن است سلامتی فرد را به خطر بیندازد. می‌توانید به کودکان، قدرت انتخاب این فعالیت‌ها را بدهید، تا بتوانند به ترس‌شان غلبه کنند و مشکلاتشان را با استفاده از درک درست افزایش دهند که بدین وسیله شجاعت در او تقویت می‌شود.

۴. برای بهتر شدن روند آموزش مهربانی می‌توان داستان‌هایی از شخصیت‌های عاطفی مشهور، مانند فلورانس نایتینگل، مارتین لوتر کینگ، مادر ترزا و در جامعه ایرانی، داستانی مربوط به صحنه‌های کربلا و زندگی ائمه اطهار (ص) استفاده کرد.

۵. برای بهتر شدن روند آموزش وجدان پیشنهاد می‌شود که انضباط اخلاقی را در آموزش به کار ببرید. این روش به والدین و مربیان نشان می‌دهد که چگونه مؤثرترین نوع انضباط را به کار ببرید که نه تنها به کودک کمک کند تا درست را از نادرست تشخیص دهد، بلکه استدلال اخلاقی او را توسعه دهد.

۶. با توجه به نتایج به دست آمده، برای آموزش همدلی پیشنهاد می‌شود، روش ایفای نقش را به کار ببرید. روش گرفتن نقش، هم بر بعد شناختی و هم بُعد عاطفی تأثیر دارد.

۲۸

رشد آموزش پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

منابع

۱. پارسا، محمد، ۱۳۷۲، روانشناسی رشد کودک و نوجوان، تهران، بعثت.
۲. زادشیر، فرزانه، ۱۳۸۷، مقایسه قضاوت اخلاقی و رشد اجتماعی دانش‌آموزان. پیش‌دبستانی تحت تعلیم آموزش قرآن به روش حفظ معانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز.
۳. غریب‌پور، بهروز، ۱۳۷۷، انیمیشن از نخستین گام‌ها تا اعتدال، تهران، دانشگاه هنر.
۴. کریمی، عبدالعظیم، ۱۳۸۵، مراحل شکل‌گیری اخلاق در کودک، روان‌شناسی رشد، تهران، عابد.
۵. نیری، میترا، ۱۳۸۰، بررسی رابطه بین وضعیت اقتصادی - اجتماعی با تحول اخلاقی کودکان پیش‌دبستانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی.
۶. یاسایی، مهشید، ۱۳۷۶، رشد شخصیت کودک، تهران، نشر مرکز.

✓ خواندن با صدای بلند را از سال‌های اولیه کودکی برای فرزندتان شروع کنید

این راهبرد برای ایجاد علاقه به خواندن در کودکان کوچک‌تر مفید است. از سنین پایین شروع کنید و این شیوه را تا حدود نوجوانی ادامه دهید. هر روز برای فرزندانتان متنی را بخوانید. تحقیقات نشان داده‌اند، ۴۰ درصد از والدین به‌طور منظم برای فرزندانشان کتاب نمی‌خوانند. حداقل میزانی که باید در هر روز برای کودک کتاب خواند، حدود ۲۰ دقیقه است. **بخوانید، بخوانید و بخوانید.** برای فرزندتان، حتی زمانی که در حال خوردن صبحانه یا در حال بازی است، کتاب بخوانید. زمانی که در مطب پزشک به انتظار نشست‌اید، وقتی که در حال حمام کردن هستید و قبل از این‌که به رخت‌خواب بروید، برایشان کتاب بخوانید.

✓ یک کتاب تکراری را بارها و بارها بخوانید

کودکان دوست دارند دوباره و دوباره یک کتاب تکراری را بشنوند. آن‌ها به شما نشان می‌دهند که چه موقع همه‌چیز را از داستان یاد گرفته‌اند و یا چه زمانی می‌توانید کتاب دیگری را برایشان بخوانید. تکرار مطالب به کودکان کمک می‌کند معنی داستان را کاملاً بفهمند و با کتاب، کلمات و تصاویر آن به خوبی آشنا شوند. گاهی آن‌ها با کلمات موجود در صفحه ارتباط برقرار می‌کنند و کلمات کتاب را، هم‌زمان با خواندن شما، تکرار می‌کنند.

در این تکرارها، کودکان در مورد فرایند نوشتن هم چیزهایی می‌آموزند. آن‌ها یاد می‌گیرند چگونه کلمات با یکدیگر جور می‌شوند تا جملات را بسازند، چگونه جملات به پاراگراف تبدیل می‌شوند و چگونه پاراگراف‌ها یک فصل را تشکیل می‌دهند. آن‌ها ضمن خواندن شما منتظر هستند، اتفاق بعدی داستان رخ دهد و یاد می‌گیرند که داستان ابتدا، وسط و پایان دارد.

هرچه آن‌ها با داستان مأنوس‌تر شوند، وابستگی‌شان به شما کم‌تر می‌شود و احساس می‌کنند که خودشان هم می‌توانند چیزهایی را بخوانند.

اگر کودکتان علاقه‌ای به خواندن شما ندارد، او را به گوش کردن آن‌چه می‌خوانید، وادار نکنید. مجبور کردن کودک به هر کاری، به آزدگی، عصبانیت و مقاومت او می‌انجامد. آخرین چیزی که نصیب شما می‌شود آزدگی و انزجار از خواندن است.

✓ دست‌یابی به دستگاه‌های الکترونیکی را در خانه محدود کنید

متأسفانه، دستگاه‌های الکترونیکی (تلویزیون، رایانه و...) به آرامی جای والدین را، در زمان‌هایی که باید صرف کودکان شود، می‌گیرند. شاید این برایتان مطلب جدیدی نباشد که کودکان آمریکایی، به‌طور متوسط حدود ۵-۶ ساعت در روز در معرض رسانه‌های الکترونیک قرار دارند. این رسانه‌ها شامل تلویزیون، رایانه، رادیو ضبط (موزیک)، بازی‌های ویدیویی و... است. اکنون وقت آن رسیده است که والدین بر نحوه استفاده از این رسانه‌ها نظارت داشته باشند و روابط والد-فرزند را به وضع قبلی خود بازگردانند. با نظارت بر نحوه و میزان استفاده از رسانه‌ها، زمان و فضای مناسب برای خواندن و مطالعه ایجاد می‌شود.

✓ فرزندتان را عضو کتاب‌خانه کنید

با این کار کتاب‌های بیشتر و بهتری در دسترس او قرار می‌گیرد.

پروژه مهارت‌های خواندن در دوره پیش از دبستان

یک حرف و دو حرف بر زبانم...

نویسندگان: چیک مورمن و توماس هالر
ترجمه فهیمه آرین

کارشناس گفتار و زبان، مرکز آموزش و توانبخشی مشکلات ویژه یادگیری، شاهرود

کلیدواژه‌ها:

خواندن، کتاب، کتاب‌خوانی.

اشاره

«خواندن» مهارتی است که پایه و اساس همه یادگیری‌ها محسوب می‌شود. ثابت شده است دانش‌آموزانی که در خواندن تسلط بیشتری دارند، در مدرسه نسبت به دانش‌آموزانی که در خواندن ضعیف هستند، موفق‌تر و بهتر عمل می‌کنند.

اغلب والدین سعی دارند که فرزندشان در خواندن ماهر و متفاوت با دیگران پرورش یابد، اما از کاری که انجام می‌دهند، اطمینان خاطر ندارند. در این مقاله بعضی از باید‌ها و نبایدهای مهم مطرح شده که راهنمای شما خواهند بود؛ تا به هدفتان که تربیت یک خواننده ماهر است، سریع‌تر برسید.

۲۹

ژند آموزش پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

✓ به فرزندتان برای کتاب خوانی رشوه ندهید

انگیزه خواندن باید از درون بیاید نه از بیرون. هیچ کس نمی تواند به کودکی که مشغول تماشای تلویزیون یا بازی ویدیویی است، جایزه ای بدهد که دیگر آن کار را انجام ندهد. کودکان به دلیل این که از انجام کاری لذت می برند، آن را دنبال می کنند. بنابراین باید هدف اصلی، لذت بردن از کتاب خوانی باشد. اگر کودک شما به خواندن علاقه ای ندارد، از خودتان بپرسید: چرا او به خواندن بی علاقه است؟ آیا مطالب کتاب برایش خسته کننده است و در او علاقه ای ایجاد نمی کند؟ آیا علت بی علاقه ای او به خواندن، تنبیه بیش از حد من است؟ آیا تصاویر کتاب جذابیت کافی ندارد؟ کودک من خواندن یک کتاب موزیکال را ترجیح می دهد تا یک مجله ویژه کودکان را؟ هنگامی که کودکان را مورد حمایت قرار می دهید و او را به خواندن کتاب تشویق می کنید، او بهتر یاد خواهد گرفت تا زمانی که تهدید شود یا رشوه گرفته باشد.

✓ از کارت های «تمرین فعال» (کنشی) برای آموزش واژه ها به کودکان استفاده نکنید

واژه تنها در متن معنی دارد. توانایی کودک شما برای شناسایی یک واژه منفرد روی یک کارت، به آن معنا نیست که آن واژه را شناخته و قادر به خواندن آن در جمله است. در واقع، فرایند شناخت یک واژه خلاف یادگیری و شناخت آن داخل متن است. کودک شما واژه ای مجزا را بعد از این که آن را ببیند و با آن تمرین کند و بارها و بارها و در یک جمله معنی دار مشاهده کند، می شناسد. این فرایند را با این کارت ها به کودکان آموزش ندهید.

● وقتی کودکان شما را حین خواندن ببیند، خواندن را معنی دار می یابد و پی می برد بزرگسالان برای خواندن هدفی دارند و به این نتیجه می رسد که خواندن فقط مربوط به درس مدرسه نیست، بلکه در سراسر زندگی یک هدف است

✓ هر روز در فضای خانه، اصطلاحاتی را با کارت های واژه آموزشی بچسبانید

واژه ها را با حروف بزرگ بنویسید و در جاهای مختلف بچسبانید. مثلاً به در اتاق، تلویزیون، پنجره، مایکروویو، ساعت دیواری، پلکان، قفسه کتاب خانه، میز، صندلی و... هرگز لازم نیست برچسب را با صدای بلند بخوانید. زمانی که کودکان در این مورد سؤال هایی پرسید، شما به او توضیح دهید که برچسب، شکل لغوی آن شیء است. کودک شما بعداً با این واژه ارتباط برقرار می کند.

✓ چیزهایی را که کودکان می گویند، بنویسید و آن ها را برای خودش بخوانید

آن چه را که کودکان درباره وقایع اطرافش یا در مورد تصویری که کشیده یا حشره کوچکی که پیدا کرده است برای شما می گویند، بنویسید. کلماتش را ویرایش نکنید. دقیقاً همان چیزی را که می گویند بنویسید. به یاد داشته باشید، خود این فرایند خیلی مهم تر از نتیجه آن است. کودک شما در حال آموختن فرایند خواندن و نوشتن است. این فرایند به کودکان آموزش می دهد که چگونه از کلمه ها استفاده می شود و داستان ها پدید می آیند. نوشتن آن چه که کودکان می گویند، باعث می شود که او احساس کند، برای حرف هایش ارزش قائلید. این کار به او اعتماد به نفس می بخشد و از این کار لذت غیرقابل وصفی می برد.

✓ کودکان را تشویق نکنید که ضمن خواندن، صداهای یک کلمه جدید را بگویند

فرایند خواندن و معنی یک کلمه از صداکشی آن مهم تر است. فرایند خواندن، فرایند پیچیده ای

پنوشت**1. Flash Cards**

۲. در بعضی از کشورها، به دلیل اهمیت خواندن، ماه مارس را ماه خواندن نامیده‌اند. در طول این ماه گام‌های جدیدی برای ارتقای سطح کتاب‌خوانی برداشته می‌شود.

ترجمه

the best ways to raise a reader

منبع

http://family.go.com/parenting/pkg_learning/article-sk-19128-the-best-ways-to-raise-a-reader-t

است که کودک تنها با بلند خواندن یک کلمه، آن کلمه را به درستی نخواهد فهمید. برای این که مطمئن شوید که کودک کلمه را به درستی تلفظ می‌کند، اصرار نکنید که تلفظ صحیح را بلافاصله به شما بگوید: چون خواندن تبدیل به فرایندی خسته کننده و کسالت‌آور می‌شود.

زمانی که شما کلمه را با صدای بلند و صحیح می‌خوانید، کودک شما به مرور تلفظ صحیح را یاد می‌گیرد. بلند خواندن، بخش لذت بخش و بامزه فرایند خواندن است. کودک با گوش دادن و زمزمه کردن، خزانه لغاتش نیز کامل تر و غنی تر می‌شود. به جای این که از کودک بخواهید تلفظ صحیح یک کلمه را بلافاصله با صدای بلند به شما بگوید، او را تشویق کنید حدس بزند این کلمه چیست. به کودک خود بیاموزید که چگونه کلیدهای راهنما (کلمات کلیدی) را بشناسد. از او بخواهید با نگاه کردن به تصویر یا فکر کردن در مورد بقیه جمله یا پاراگراف، به سؤالات توأم با راهنمایی پاسخ دهد؛ برای مثال: در جای خالی چه لغتی جور می‌شود؟ این کلمه با «ک» شروع می‌شود. می‌توانی کلمه مناسب را بگویی؟

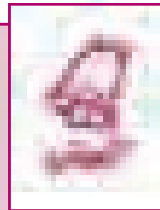
✓ وقتی کودک در حال خواندن است، با انگشت اشاره مطلب را دنبال کنید

اشاره کردن با انگشت، تمرین رایجی است که به منظور تقویت دقت و تمرکز روی آن چه که می‌خوانیم، صورت می‌گیرد. این کار باعث می‌شود کلمات و خطوط را گم نکنیم. این امر در مورد کودکان و بزرگسالان صدق می‌کند. اجازه بدهید کودک شما هم تقلید کند و با انگشت اشاره خود، کلمات را دنبال کند. این کار در آینده به خواندن کودک کمک می‌کند.

✓ بگذارید کودکان شما را ببینند

بگذارید کودک خواندن شما را هنگام مطالعه یک داستان بلند، روزنامه و یا یک مجله مشاهده کند. بعضی از قسمت‌ها را برای او بخوانید تا بداند شما به چه چیزهایی علاقه‌مندید. اگر کودکان فرصت پیدا نکنند که خواندن شما را مشاهده کنند، از هرگز انتظار نداشته باشید به طور فعال بخوانند. وقتی کودکان شما را حین خواندن ببینند، خواندن را معنی دار می‌یابد و پی می‌برد بزرگسالان برای خواندن هدفی دارند و به این نتیجه می‌رسد که خواندن فقط مربوط به درس مدرسه نیست، بلکه در سراسر زندگی یک هدف است. خواندن برای توسعه، در رشد سطح آموزشی کودک شما اهمیت ویژه‌ای دارد؛ به خصوص در

ماه مارس. این مقاله را در حضور کودکان بخوانید و با عمل کردن به نکات مطرح شده در آن، افق مطالعاتی او را گسترده کنید. نتیجه آن کودکانی عاشق خواندن خواهد بود.

قلمرو محتوا در فعالیت‌های زبان آموزی

فریده عصاره

کلیدواژه‌ها: زبان آموزی، ساخت‌های زبانی، واژگان پایه.

اشاره

آن‌چه در این مقاله به آن پرداخته شده است محتوای فعالیت‌های زبان آموزی در مناطق دو زبانه است و عناصری از قبیل واژه‌ها، ساخت‌های زبانی و کارکردهای زبانی را مورد بررسی قرار می‌دهد. به طور جزئی‌تر، درباره قلمرو واژگان، چگونگی آموزش واژه‌های جدید به کمک واژه‌های آشنا، چگونگی ارایه ساخت‌های زبانی و کارکردها در هر فعالیت و نحوه آموزش این عناصر زبانی به کودکانی که زبان مادریشان فارسی است، گسترش دایره زبانی کودکان و استغنائی دانش و مهارت زبانی آن‌ها نیز توجه شده است.

در یک فعالیت آموزشی یا واحد یادگیری، چارچوب محتوای زبان آموزی از مجموعه‌ای واژگان، ساختارهای زبانی و کارکردهای زبانی تشکیل می‌شود که قبل از تدوین، متناسب با موضوع آن‌ها انتخاب می‌شوند که به معرفی هر کدام از این عناصر می‌پردازیم:

۱. انتخاب واژگان

قلب هر زبانی واژگان آن است. سه مقوله واژگانی در هر فعالیت آموزشی یا واحد یادگیری مدنظر قرار می‌گیرد، از قبیل واژگان پایه، واژگان مشترک گویش محلی با زبان فارسی، واژگان انتخابی از کتاب‌های پایه اول و واژه‌های جدید که هر کدام مرتبط با موضوع فعالیت یا واحد یادگیری در نظر گرفته می‌شود. بدیهی است که در تولید فعالیت و یا به هنگام اجرای آموزشی آن توجه به تلفظ صحیح واژه‌ها از واجبات است.

(الف) واژگان پایه:

منظور واژگانی است که برای کودک آشناست. کودک مفهوم آن‌ها را در ذهن دارد. آن‌ها را می‌فهمد و در بسیاری مواقع به کار می‌بندد. کودکان مناطق دوزبانه ممکن است برای این مفاهیم معادل‌های دیگری داشته باشند یا با گویش محلی، آن‌ها را تلفظ کنند. به هر حال، چون مفهوم این کلمات را در ذهن دارند، آن را جزء واژه‌های پایه کودک قلمداد می‌کنیم.

اسم: آب، خانه، گل، درخت، کتاب، دفتر، کیف، دختر، پسر و...
فعل: دید، دوید، رفت، آمد، خوردن، آمدن، نشستن، دادن، صحبت کردن، برد، شست و...

صفت: بزرگ، کوچک، قشنگ، زشت، زیادتر، کم‌تر، قوی، ضعیف و...

ضمیر: آن، این، آن‌جا، این‌جا، من، تو، خودم، خودش، همه و...
قید: امروز، دیروز، زیر، رو، بالا، پایین، آهسته، تند، گرم، سرد و...

(ب) واژه‌های مشترک

منظور از واژه‌های مشترک واژگانی است که بین گویش محلی کودک و زبان فارسی مشترک است. این دو گروه واژه، بستری فراهم می‌کند تا آموزش برای واژگان جدید، ساخت‌ها و کارکردها آسان شود.

(پ) واژه‌های کتاب‌های درسی پایه اول

برای آماده کردن کودکان برای پایه اول دبستان؛ به‌ویژه در دوره یک‌ماهه آمادگی؛ خوبست که واژه‌هایی را از میان کتاب‌های علوم، ریاضی و بخوانیم در ارتباط با موضوع فعالیت آموزشی یا واحد یادگیری انتخاب کنید.

(ت) واژه‌های جدید

واژه‌هایی هستند که کودک مفهوم آن را در ذهن ندارد و تازه با آن‌ها مواجه شده است. معمولاً واژه‌های جدید به کمک واژه‌های آشنا، واژه‌های پایه و مشترک در یک متن آشنا، آموزش داده می‌شود. برخی از واژه‌های کتاب‌های پایه اول ممکن است جدید باشد.

واژه‌های جدید نه تنها باید در مراحل مختلف فعالیت گنجانده شود، بلکه لازم است در فعالیت‌های بعدی نیز تکرار شود.

۲. انتخاب ساخت‌های زبانی

ساخت‌های زبانی با قواعد زبانی یا قواعد دستوری از مواردی هم‌چون زمان افعال گذشته، حال، آینده و... وجه افعال (جمله خبری، امری، پرسشی، التزامی، شرطی)، انواع جمله (ساده، مرکب)، ترتیب صفت و موصوف و مضاف و مضاف‌الیه در جمله‌های فارسی، لحن و آهنگ درست در بیان انواع جمله‌ها و موارد بی‌شمار دیگر تشکیل شده‌اند.

جامسکی، زبان‌شناس برجسته، معتقد است که: «کسی می‌تواند ادعان کند زبانی را می‌داند که دستور آن را بداند.»^۱ البته منظور وی

این نیست که شخص باید به طور آگاهانه درباره آن زبان بداند یا نقش دستوری کلمه‌ها را در جمله بداند. مثلاً در جمله «علی دیروز به مدرسه رفت.» منظور این نیست که کودک به ما بگوید علی فاعل و رفت فعل است، بلکه باید بتواند جمله‌هایی را تشخیص دهد که از نظر دستوری درست نیستند و جمله‌های دستوری صحیح را استفاده کند. همان‌گونه که کودک به هنگام فراگیری زبان مادری خود به خود چنین قابلیت‌هایی را کسب می‌کند.

کودک در صورتی به چنین توانی دست می‌یابد که به‌طور غیرمستقیم و در روند آموزشی در معرض آن‌ها قرار بگیرد، مثلاً زمان مضارع التزامی را به تکرار در یک متن شنیداری، مانند قصه زیر بشنود:

«نزدیک ظهر بود. مادر چادرش را سرش کرد تا بیرون برود. چون او به خیاطی پارچه داده بود تا برای علی و زهرا لباس بدوزد. حالا باید خیاطی برود تا لباس‌های آماده را بگیرد. علی و زهرا گفتند: مامان جان شما سرما خورده‌ای. استراحت کن.»^۲

این جمله‌ها که بخشی از یک قصه است زمان مضارع التزامی را در جمله‌هایی مانند بیرون برود تا برای علی و زهرا لباس بدوزد. حالا باید خیاطی برود تا لباس‌های آماده را بگیرد» نشان می‌دهد. در تکرار چنین جمله‌هایی است که کودک یاد می‌گیرد چنین زمانی را در جمله‌های خود درست به کار گیرد.»

چند سؤال از درون این متن کمک می‌کند تا افعال مضارع التزامی را برای کودکان بیان کند. مانند:

- مادر چادرش را سرش کرد تا...

- مادر علی و زهرا، چرا به خیاطی پارچه داده بود؟

این عناصر دستوری باید بر مبنای سطح شناختی و زبانی کودکان انتخاب شود. به این صورت که در ابتدای آموزش، ساخت‌های ساده‌تر و پرکاربردتر در محتوا ارائه شود تا ساخت‌هایی که کم‌کاربردترند یا پیچیدگی معنایی یا ساختمانی دارند. برای مثال: فعل ماضی ساده و جمله‌های ساده، تعداد واژه‌های کم‌تری دارند، از ساخت‌های پرکاربرد

● سه مقوله واژگان در هر فعالیت آموزشی یا واحد یادگیری مدنظر قرار می‌گیرد، از قبیل واژگان پایه، واژگان مشترک گویش محلی با زبان فارسی، واژگان انتخابی از کتاب‌های پایه اول و واژه‌های جدید

در زبان فارسی است. مثل جمله‌هایی که از ترکیب نقش‌های فاعل + مفعول + فعل ساخته می‌شوند. زیرا این ساخت‌ها پیش‌نیاز جملات مرکب و طولانی‌تر است و تا فرد در آن تسلط لازم را کسب نکند، نمی‌تواند جملات مرکب بسازد.

در نظر داشته باشید که ساخت‌ها براساس موضوع و اهداف واحد یادگیری و فعالیت انتخاب شود. چنان‌چه موضوع یادگیری «خانه» است، مضارع اخباری را در جمله‌هایی مانند: «صبح از خواب بیدار می‌شوم»، «صبحانه می‌خورم»، «ورزش می‌کنم»، «بازی می‌کنم» می‌توان آورد.

۳. کارکردهای زبان فارسی

آموزش کارکردهای مختلف زبان نه تنها شیوه‌ای مناسب برای آموزش زبان دوم است، بلکه می‌توان از آن‌ها هم‌چون مهارت‌های زندگی نیز یاد کرد و به کودکان فارسی زبان هم یاد داد.

کارکردها مجموعه‌ای از کنش‌ها و رفتارهای زبانی است که انتظار می‌رود کودک به کمک دو عنصر زبانی، انتخاب واژگان و انتخاب ساخت‌های زبانی، بتواند در موقعیت‌های واقعی ارتباط به کار گیرد. چرا که باعث می‌شود کاربرد زبان را در مواجهه با موقعیت‌های متفاوت زندگی بیاموزد.

به زبان ساده، کارکردها را می‌توان رخدادهایی دانست که هر یک از ما در

طول زندگی روزانه خود پیوسته با آن مواجه می‌شویم. رخدادهایی همانند سلام و احوالپرسی، خداحافظی، تعارف کردن، تقاضا کردن، پذیرش دعوت و یا رد آن، توصیف کردن یک شیء، یک شخص یا پدیده‌ای طبیعی، بروز احساسات مختلف مانند احساس دوست‌داشتن، خوشحالی، ناراحتی، تنفر و... یا شکایت کردن از کسی، آدرس پرسیدن، آدرس دادن و بسیاری کارکردهای دیگر. در هر کدام از این کارکردها می‌توان ساخت‌ها و جمله‌های زبانی متناسب را با دنیای کودک به کار برد.

لازم به یادآوری است که در هر واحد یادگیری به آموزش کارکردهای محدود اکتفا کنید. در هر فعالیت یک کارکرد کافی است مثل وقتی که آموزش کارکرد سلام و احوالپرسی را در ابتدا و در فعالیت بعدی، کارکرد معذرت‌خواهی را تمرین می‌کنیم ممکن است فعالیتی قابلیت یا گنجایش کارکردی را نداشته باشد از این‌رو نیازی نیست که خود را ملزم به آن کنیم.

گنجاندن و آموزش چند کارکرد همراه با هم در یک فعالیت باعث می‌شود که از پرداختن به جنبه‌های مختلف آن غافل

شویم. برای آموزش یک کارکرد، جملات و گفت‌وگوهای احتمالی آن کارکرد (رخداد) را با توجه به موضوع، مخاطب و موقعیت مورد نظر در فعالیت بیاوریم.

مثلاً برای کارکرد تقاضا در موقعیت کلاس و هم‌کلاسی: «میشه مدادتو به من بدی؟» و «مدادتو به من بده زود بهت برمی‌گردونم...»

یا برای کارکرد سلام و احوالپرسی با یکی از دوستان صمیمی: «سلام، چه طوری؟ خوبی؟ چه خبر؟ این طرفا» اما با کسی که صمیمی نیستیم و از لحاظ اجتماعی از ما بالاتر است، می‌گوییم: «سلام، خوب هستید؟ وقت شما به خیر.»

بی‌نوشت

1. Basic vocabulary

۲. نیل اسمیت، زبان‌شناسی نوین، ترجمه علی اشرف صادقی و دیگران، آگاه، ۱۳۶۷.

۳. نوشته کبرا بابایی

۴. کارکرد تقاضا یا درخواست نیز یکی از رخدادهای پرکاربرد در زندگی روزمره ما است که در تعامل و در موقعیت‌های مختلف اتفاق می‌افتد، این ساخت زبانی در موقعیت کلاس رخ می‌دهد. کارکرد تقاضا در بسیاری موقعیت‌های دیگر نیز می‌آید و ساخت‌های زبانی متناسب با خود را دارد. مثلاً در موقعیت خانه (سر سفره) «تو بشقابم غذا می‌زاری؟» یا «امامان گشتمه. غذا می‌خوام» و غیره.

چکیده: هدف از این پژوهش، بررسی رابطه هوش‌های چندگانه مریبان با رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی (۵-۶ ساله) شهرهای بجنورد و شیروان است. جامعه مورد مطالعه تمامی مریبان و کودکان (۵-۶ ساله) مهد کودک‌های شهری بجنورد و شیروان در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ بوده است. ۴۸۰ کودک، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، تعیین شدند و روش نمونه‌گیری برای مریبان به صورت سرشماری بود. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها، از دو ابزار عمده استفاده شد:

الف) «پرسش‌نامه هوش چندگانه گاردنر» که دارای ۹۰ سؤال در ۹ خرده‌مقیاس (۱) هوش کلامی-زبانی، ۲. هوش موسیقایی، ۳. هوش منطقی-ریاضی، ۴. هوش دیداری-فضایی، ۵. هوش بدنی-جنبشی، ۶. هوش طبیعت‌گرایانه، ۷. هوش میان‌فردی، ۸. هوش درون‌فردی و ۹. هوش وجودی) است.

ب) «پرسش‌نامه رشد اجتماعی واینلند».

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و برای آزمون سؤال‌های پژوهش از آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره) استفاده شد. نتایج این پژوهش نشان داد که:

بین هوش کلامی-زبانی، هوش موسیقایی، هوش منطقی-ریاضی، هوش دیداری-فضایی، هوش بدنی-جنبشی، هوش طبیعت‌گرایانه، هوش میان‌فردی، هوش درون‌فردی و هوش وجودی مریبان با رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی رابطه معناداری وجود دارد.

این تحقیق به راهنمایی دکتر ابراهیمی قوام و مشاوره خانم دکتر مفیدی در دانشگاه علامه طباطبائی انجام شده است.

کلیدواژه‌ها: هوش‌های چندگانه،

مهارت‌های اجتماعی، مریبان پیش‌دبستانی،

کودکان پیش‌دبستانی.

راحله افشان

کارشناس ارشد پیش‌دبستان

رابطه هوش‌های چندگانه مریبان با مهارت‌های اجتماعی کودکان معنی‌دار است

اشاره

فعالیت‌های هنری شامل شعر، قصه، موسیقی، نقاشی، رنگ آمیزی، اریگامی، کلاژ، چاپ، دوخت و... است که غالباً با میل و رغبت کودکان همراه است و با شور و اشتیاق انجام می‌گیرد. تأثیر این فعالیت‌ها در شکل‌گیری شخصیت کودکان سنین پیش دبستان پدیده‌ای تأمل برانگیز است که در این مقاله به بررسی ابعادی از آن پرداخته می‌شود.

افکار و تمایلات

هنر آیینۀ تمام‌نمای علائق، افکار و ایده‌های درونی کودکان است. آنان با نقاشی، رنگ‌آمیزی و ساخت کارهای هنری دستی و... به صورت ارتجالی علائق، نیازها و تفکرات درونی خود را به نمایش می‌گذارند. رگه‌هایی از مسائل درونی کودکان را می‌توان در آثار هنری آن‌ها ردیابی کرد، که در رفتارهای عادی کودکان نمود ظاهری و آشکار ندارند. از آن‌جا که بیان مسائل درونی، افکار و تمایلات از طریق فعالیت‌های هنری به صورت نمادین، غیرمستقیم و ناخودآگاه صورت می‌گیرد، روان‌شناسان، مشاوران و حتی مربیان می‌توانند از این فعالیت‌ها هم‌چون دروازه‌ای برای ورود به دنیای درونی کودکان استفاده کنند و در جهت شناخت کودک، گسترش دانش و آگاهی خود و هم‌چنین انجام مداخلات لازم (در موارد خاص) بهره‌گیرند.

از طرف دیگر گفته می‌شود که کودکان برای شکل‌گیری پایه‌های عاطفی و اجتماعی شخصیت خود به بیان علاقه، افکار و تمایلات خود نیازمندند. فعالیت‌های هنری در

● پرداختن به فعالیت‌های هنری در کاربرد و تقویت حواس از جمله بینایی، لامسه و شنوایی مؤثر است

پاسخ به حس کنجکاوی و بروز خلاقیت

کودکان پیش‌دبستان در سنین حساسی قرار دارند که کنجکاوی از ویژگی‌های شاخص آن است. آن‌ها دوست دارند تمام اشیاء و مواد اطراف خود را بشناسند، لمس کنند، درباره آن‌ها سوال کنند و با آن‌ها بازی کنند. کودکان در این سنین فیلسوفانه نگاه می‌کنند، لمس می‌کنند و مانند دانشمندان سؤال مطرح می‌کنند و به دنبال پاسخ و شناخت جهان هستند. انجام فعالیت‌های هنری ضمن ارضاء حس کنجکاوی کودکان، ایجاد و تقویت تمرکز را به دنبال دارد. غالباً کودکان قادر به حفظ تمرکز بر موضوعی خاص به مدت طولانی نیستند و مدام به مصداق ضرب‌المثل «پریدن از این شاخه به آن شاخه» عمل می‌کنند، کودکان در حین انجام دادن یک فعالیت، فعالیت دیگری را آغاز می‌کنند و این کار سلسله‌وار ادامه می‌یابد. آن‌ها کم‌تر فعالیتی را به سرانجام می‌رسانند. اما از میان فعالیت‌های متنوعی که انجام می‌دهند، روی فعالیت‌های هنری تمرکز بیش‌تری نشان می‌دهند و وقت نسبتاً طولانی‌تری را صرف آن‌ها می‌کنند. افزایش قدرت تمرکز بر محور حس کنجکاوی و علاقه کودک مقدمه‌ای برای یادگیری‌های کلاسیک و مدرسه‌ای است. چرا که یادگیری مفاهیم درسی علوم، ریاضی و به‌ویژه زبان‌آموزی در پایه اول و پایه‌های بالاتر مستلزم تمرکز حواس کودک پیرامون موضوعی واحد حداقل به میزان بیست تا چهل و پنج دقیقه در هر ساعت است.

هم‌چنین، کاربرد رنگ، ابزار، کاغذ و... در فعالیت‌هایی از قبیل انواع بازی، شعر، قصه،

کلاس‌های پیش‌دبستان این فرصت را فراهم می‌سازد تا عواطف و تفکرات خود را به مربی، پدر و مادر و اطرافیان و حتی دوستان خود ابراز کنند.

ارتباط با محیط

کودکان به واسطه حواس با دنیای بیرون ارتباط برقرار می‌کنند. پرداختن به فعالیت‌های هنری در کاربرد و تقویت این حواس از جمله بینایی، لامسه و شنوایی مؤثر است. تقویت بینایی و لامسه مستلزم رشد عضلات چشم، دست و هماهنگی میان این دو است. چشم کودک با مشاهده و استفاده از رنگ‌ها در حین نقاشی و رنگ‌آمیزی به مرور حساس‌تر می‌شود و شناخت آن‌ها از رنگ‌ها و ترکیبات آن شکل می‌گیرد. عضلات دست کودکان در فعالیت‌هایی مانند به دست گرفتن مداد، کاربرد قیچی، کاغذ، چسب و فعالیت‌های دست‌ورزی مانند رنگ کردن، بریدن، دوختن، چسباندن و تا کردن و... رشد می‌کند و هماهنگی میان عضلات کوچک و بزرگ دست، بازو، چشم و سر تقویت می‌شود. در واقع، پرداختن به فعالیت‌های هنری مقدمه‌ای برای زبان‌آموزی و آشنایی کودکان با مفاهیم علمی است. به عبارت دیگر، ایجاد مهارت‌های اساسی و پیش‌نیازهای ضروری برای آموزش در دوره ابتدایی از راه همین فعالیت‌ها کسب می‌شود.

کلیدواژه‌ها: فعالیت‌های هنری، خلاقیت، اعتماد به نفس، یادگیری.

حمیدرضا محمدبیگی

کارشناس ارشد آموزش پیش‌دبستانی

آشنایی با فعالیت‌های هنری لازمه کار کودک و مربی است

ریاضیات، علوم، زبان آموزی و مفاهیم فردی و اجتماعی مبتنی بر ارزش های انسانی و اسلامی پرداخت.

با توجه به اهمیت و ضرورت پرداختن به فعالیت های هنری در دوره پیش دبستان، که به برخی از ابعاد آن اشاره شد، لزوم آگاهی و تسلط مربیان دوره پیش دبستانی نسبت به این فعالیت ها و روش های آموزش و به کارگیری آن در کلاس، بیش از پیش نمایان می شود. اگر مربی روحیه هنری داشته باشد؛ خلاقانه با رنگ، کاغذ و قیچی کار کند؛ ایده های متنوعی در ذهن داشته باشد و اصول کار با رنگ، نقاشی، کلاژ، اریگامی و... را بداند، قطعاً فرصت های متنوعی برای آموزش و یادگیری مؤثر و موفقیت در کلاس فراهم خواهد ساخت.

منبع

۱. شعبانی و صادقیان. فعالیت های یاددهی و یادگیری: تهران، نشر توکا، ۱۳۸۵
۲. محمدبیگی، حمیدرضا. «بررسی وضعیت موجود و طراحی وضعیت مطلوب به منظور ارائه الگوی آموزشی در دوره پیش دبستان»، (پایان نامه کارشناسی ارشد) دانشگاه علامه طباطبایی، تهران: ۱۳۸۵

توجه به فعالیت های هنری کودک و تحسین و تشویق آنان، از تولیدات آن ها در کلاس و مدرسه نمایشگاه کوچکی برگزار کنند و برخی از تولیدات کودکان را در جهت آگاهی اولیا از توانمندی کودک خردسال خویش، به خانه بفرستند

شناخت و تعمیق مفاهیم آموزشی

فعالیت های هنری که در بازی انجام می گیرد، بهترین و شیرین ترین زبان یادگیری در میان کودکان پیش دبستانی است. چون کودکان با علاقه و انگیزه فراوان به کارهای هنری می پردازند و در حین همین فعالیت های تفریحی است که با مفاهیم آموزشی از قبیل شناخت رنگ، حجم، جرم، اندازه و شکل و... آشنا می شوند. البته والدین و مربیان می دانند که بیان مستقیم و آموزش کلاسیک مفاهیمی مانند مفاهیم فوق در دوره پیش دبستانی بازدهی لازم را نخواهد داشت و بهتر است به شکلی غیرمستقیم و از طریق بازی و فعالیت های هنری به آموزش مفاهیمی از قبیل

نقاشی، موسیقی، نمایش خلاق و... در تحریک خلاقیت در کودکان مؤثر است. این ابزارها و فعالیت ها به طور طبیعی و ذاتی کودکان را به سمت ایجاد طرحی جدید، بارزش و متناسب سوق می دهند. به عبارت دیگر، کودکان هنگام کار و فعالیت های هنری کشف می کنند که از هنر به صورت غیرمتداول و غیر کلیشه ای و خلاقانه نیز می توان بهره برد. چرا که هنر ذاتاً با خلاقیت اجین و درهم آمیخته است.

افزایش اعتماد به نفس

زمانی که مربی، همسالان و والدین نسبت به تولیدات دستی و هنری کودکان واکنش مثبت نشان می دهند، حس اعتماد به نفس کودک پرورش می یابد. کودک به توانایی های خود پی می برد و در جهت رشد و توسعه آن عمل می کند و با اعتماد به نفس بیشتر توانایی عملی در کارهای بعدی خواهد پرداخت. بنابراین توجه مربیان و اولیا به فعالیت های کودکان و تحسین آنان تأثیر بسیاری در افزایش اعتماد به نفس آنان دارد. لازم است مربیان ضمن

رویکرد تلفیقی در دوره پیش از دبستان

عالمه هادیان حیدری
کارشناس ارشد پیش از دبستان

کلیدواژه‌ها: رویکرد تلفیقی، فعالیت‌های گروهی، تفکر خلاق.

تحقیقات وسیع اوکونل^۱ (۲۰۰۶)، نشان داده است، برنامه غنی در دوران پیش دبستانی نه تنها کودکان را برای یادگیری آماده می‌سازد، بلکه به رشد مهارت‌های اجتماعی نیز کمک می‌کند. علاوه بر این، گسترش علوم و مهارت‌های جدید، چالشی عظیم برای ساخت برنامه‌های مناسب و پاسخگو ایجاد می‌کند. ایده تلفیق برنامه، موضوع جدیدی نیست، در حقیقت، معروف‌ترین روش برای طراحی برنامه پیش دبستانی به شمار می‌آید. بسیاری از معلمان پس از طراحی برنامه تلفیقی به دلیل مشاهده فعال شدن یادگیرندگان و علاقمند شدن به فرآیند یادگیری، شگفت‌زده می‌شوند. از طریق برنامه تلفیقی، دانش‌آموزان چندین مفهوم و مهارت مهم را که باید بیاموزند، در طول برنامه به صورت معنادار و جذاب خواهند آموخت.

از برنامه تلفیقی تعریف‌های گوناگونی ارائه شده است. برای مثال، بینه^۲ (۱۹۹۷) آن را برنامه‌ای می‌داند که از سؤال دانش‌آموزان ایجاد می‌شود؛ در حالی که جاکوبز^۳ (۱۹۹۷) تلفیق را به صورت برنامه‌ای تعریف می‌کند که اجازه تلفیق عمودی و افقی محتوا را می‌دهد. با وجود این، این‌طور به نظر می‌رسد که درک رایجی میان کارشناسان وجود دارد، بدین صورت که با شناسایی یک موضوع (اغلب سؤال، نام شیء یا مکان، فعالیت یا حادثه مهم، مشکل و مسئله) آغاز می‌شود که مورد علاقه معلم و دانش‌آموز هر دو است. در زمینه آموزش پیش دبستانی، برنامه تلفیقی آموزشی یادگیرانه محور است که بر اهمیت توجه به علائق، فرهنگ، نیازها و نوع یادگیری یادگیرنده در تلفیق عناصر برنامه توجه می‌کند.

به کمک برنامه تلفیقی، کودکان به مهارت‌هایی ترکیبی و کل‌نگر، به جای مهارت‌های مجزا، دست می‌یابند. کودکان نیازمند برقراری ارتباط مدرسه با جهان بزرگ‌تری هستند که در آن زندگی می‌کنند. به این معنا که برنامه مدرسه باید شامل فعالیت‌هایی باشد که یادگیرنده دانشی را کسب کند که قابل کاربرد در زندگی واقعی است. به کمک برنامه تلفیقی، همه یادگیرندگان شهروندانی فعال و مشارکت‌جو در جامعه می‌شوند و تعاملی میان فعالیت‌هایشان با جهان خارج ایجاد می‌کنند. هم‌چنین، کودکان قادر به درک مفاهیم و کسب مهارت‌های مهم می‌شوند. در تلفیق ریاضی و علوم تجربی، کودکان قادر به مشاهده ارتباط علوم تجربی با موضوعات متفاوت و درک کاربرد آن در مواد درسی دیگر خواهند شد. در واقع، برنامه تلفیقی مرزهای علوم را در ایجاد ارتباط میان مواد درسی و حل مسائل از طریق تحقیق و استدلال منطقی برای کمک به دانش‌آموزان برمی‌دارد و هم‌چنین اولویت‌های کودکان با سبک‌ها و شرایط متفاوت یادگیری را در نظر می‌گیرد. برنامه تلفیقی به یادگیرندگان در رشد مهارت‌ها برای یادآوری سریع‌تر اطلاعات کمک می‌کند. در طراحی برنامه تلفیقی چند عامل مهم باید مورد توجه قرار گیرد:

۱. شناخت ماهیت مواد درسی برای منبع برنامه درسی: معلمان لازم است تا از ماهیت مواد درسی که قرار

عکس: افشار لاریجانی

در دوران پیش‌دبستانی دارد، رویکرد چند موضوعی (بین‌رشته‌ای) است که در واقع، تلفیقی از مواد درسی مرتبط درباره موضوع است.

برنامه تلفیقی در شش مرحله اجرا می‌شود که عبارتند از:

۱. انتخاب و تصمیم‌گیری درباره یک موضوع یا واحد موضوعی:

اولین وظیفه مربیان انتخاب موضوع برنامه است که از مفاهیم یا بخش‌های مورد علاقه کودکان برگزیده می‌شود.

۲. انتخاب عناوینی از موضوع‌های مختلف که با موضوع انتخابی

در ارتباط باشند: معلمان برنامه‌ای تهیه می‌کنند که مفاهیم و مهارت‌های آن در ارتباط با موضوع انتخاب شده‌اند. عناوین موجود در برنامه از علوم اجتماعی، علوم تجربی، ریاضیات و زبان انتخاب می‌شوند.

۳. طراحی فعالیت‌های

است تلفیق کنند، درکی واضح داشته باشند. برای مثال، ریاضیات بر یادگیری مهارت‌های متفاوت، زبان و علوم تأکید می‌کند. از طرف دیگر علوم اجتماعی بر یادگیری مفاهیم تأکید می‌کند. بنابراین، این که چه مفاهیم و مهارت‌هایی تلفیق شوند، به تجزیه و تحلیل دقیق نیاز دارد.

۲. تهیه منابع، امکانات، یا مواد آموزشی لازم توسط

مربیان.

۳. آگاهی مربیان از اصطلاحات مورد استفاده در برنامه

تلفیقی، مانند استانداردها، موضوع، نتایج یادگیری، تجربه‌های یادگیری و درکی ساده از این که برنامه چیست.

۴. حمایت والدین و مسؤولین مراکز از برنامه‌ها.

رویکردها و سبک‌های متفاوتی در تلفیق برنامه‌ها

وجود دارد. یکی از آن‌ها که کاربرد بیش‌تری

متفاوت که با موضوع مرتبط هستند: فعالیت‌های متنوعی برای هر عنوان موجود در برنامه طراحی می‌شوند. نکته حائز اهمیت، تناسب بین فعالیت‌های طراحی شده با سطوح یادگیرندگان است. بازی آزاد، موسیقی، قصه‌گویی و فعالیت‌های انفرادی نمونه‌هایی از تجربه‌های یادگیری مناسب برای یادگیرندگان است.

۴. انتخاب مواد آموزشی مورد نیاز: استفاده از اشیای واقعی و طبیعی توصیه می‌شود.

۵. برنامه‌ریزی زمانی: معلمان در این مرحله باید دروس را به واحدهای کوچک‌تر تقسیم کنند که هر عنوان می‌تواند براساس زمان مورد نیاز، به صورت روزانه یا هفتگی برنامه‌ریزی شود.

۶. طراحی ابزارهای ارزیابی و سنجش: گزارش‌هایی داستان گونه است که مشاهدات معلمان را از رفتار هر کودک در کلاس هنگام اجرای فعالیت در برمی‌گیرد و در ارزیابی یادگیرندگان مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر، استفاده از کارپوشه نیز یکی از ابزارهای ارزیابی کودکان است.

با توجه به نکاتی که گفته شد، در این قسمت نمونه‌ای از اجرای برنامه تلفیقی در ارتباط با آموزش تفاوت‌های گیاهان برای کودکان پیش دبستانی در بخش‌هایی چون فعالیت‌های گروهی کوچک، تجربه‌های ریاضی، بازی انگشتی، تفکر خلاق و تجربه‌های غذایی ارائه می‌شود:

گیاهان انواع مختلفی دارند که هر کدام شکل ویژه‌ای دارند.

برای گردش با کودکان به باغی بروید و به جمع‌آوری برگ‌ها (۲ یا ۳ برگ از هر نوع)، دانه‌ها یا شکوفه‌ها، گل‌ها، شاخه‌های کوچک، پوسته دانه، خزه و گل‌سنگ بپردازید و در کیف بزرگی قرار دهید. سپس آن‌چه را جمع کرده‌اید، دسته‌بندی کنید. معلم از هر کدام یک چیز را در کیف خود قرار می‌دهد و تعدادی از اشیای یافته شده را نیز در کیف‌های کودکان قرار دهید.

فعالیت‌های گروهی کوچک: در این بخش کودکان را در

معرض تعامل با یکدیگر و شرکت در بحث‌ها قرار می‌دهیم.

- برگی از کیف خود در آورید. سپس به کودکان بگویید: «به کیف‌هایتان نگاه کنید، آیا می‌توانید برگی مشابه آن بیابید.»

- چنانچه کودکان مورد مشابهی برای مقایسه یافتند، آنان را تشویق کنید تا به جزئیات توجه کنند: «آیا کاملاً شبیه برگ من است؟ چه کسی برگی به شکل گرد پیدا کرده است؟»

- سپس به این نکته اشاره

کنید که همه برگ‌ها از یک نوع درخت، شکل کلی مشابهی دارند (اما ممکن است اندازه‌شان فرق داشته باشد). به عنوان مثال، «هنگامی که رشد خاتمه یافت، همه برگ‌های درخت انجیر به شکل انگشتان دست می‌شوند.»

تجربه‌های ریاضی: در این بخش به کمک کودکان

اطلاعاتی را روی چارت یا نمودار ثبت می‌کنیم. از چیزهایی که یافتید، جهت دسته‌بندی، طبقه‌بندی و تجربه‌های شمارش به این صورت که ۱۲ عدد برگ، ۱۰ عدد میوه درخت بلوط، ۸ تکه شاخه و ۱ تکه خزه استفاده کنید. برای کودکان کوچک‌تر، نمودار ستونی را می‌توان به صورت تصویری رسم کرد.

بازی انگشتی (درخت سیب): در این بخش نمونه‌ای از بازی

انگشتی را به همراه کودکان در کلاس اجرا می‌کنیم.

از درخت سیب بالا می‌روم (بازو را به سمت بالا بکشید).

دو سیب قرمز دیدم (دایره‌هایی با دست بکشید).

درخت را تکان دادم («بدن» خود را تکان دهید).

به‌به، چه سیب‌های خوشمزه‌ای (به شکم خود دست بکشید).

تفکر خلاق: در این بخش کودکان را با پرسیدن این سؤال

که «چه اتفاقی می‌افتاد اگر؟» به تفکر درباره موضوع و دادن پاسخ‌های خلاقانه ترغیب می‌کنیم. برای مثال، چه اتفاقی می‌افتاد اگر به اندازه انگشتان کوچک می‌شدید؟ دلتان می‌خواست کنار کدام گل زندگی کنید؟ یا روی آن بخوابید؟ برای غذا از آن استفاده کنید؟ هنگامی که باران می‌بارد زیر آن پنهان شوید؟ و...

موسیقی: در این بخش از سرودهای کودکان مرتبط با موضوع

بهره می‌گیریم:

پنوشت

1. O Connel
2. Beane
3. Jacobs

منبع

1. Pawilen, Greg Tabios. Jaeson P. Arre, Eloida F. Lindo. (2010) Designing an integrated Curriculum for Preschool. ASIA -PACIFIC JOURNAL OF RESEARCH IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION. Vol. 4, No.2.
2. Jean D. Harlan. Mary S. Rivkin. (2008) Science Experiences for the Early Childhood Years: An Integrated Affective Approach. Prentice Hall.

جایگاه ترجمه و نقش مترجم در آثار کودکان

محبوبه فیض نژاد
کارشناس ارشد پیش از دبستان

اشاره

توسعه اطلاعات و ارتباطات، عصر ما را به قول مارشال مک‌لوهان^۱ به «دهکده‌ای جهانی» بدل کرده که از ویژگی‌های آن، سرعت اشاعه و دستیابی به اطلاعات است. در این عصر، ترجمه آثار ملل مختلف، وسیله‌ای است برای تبادل تجربه‌ها و دانش در زمینه‌های گوناگون علمی، صنعتی، سیاسی و فرهنگی. در دهه‌های اخیر، ایجاد پل‌های ارتباطی فرهنگی با سایر کشورها، یکی از موضوع‌های مهم جهانی بوده است. این ارتباط و تبادل فرهنگی از طریق رسانه‌های جمعی میسر است؛ به‌ویژه کتاب و نشریات که نسبت به سایر رسانه‌ها، اثر عمیق‌تری بر مخاطب خود می‌گذارند. ادبیات نیز نسبت به سایر موضوعات کشش بیشتری در خواننده ایجاد می‌کند. پس می‌توان نتیجه گرفت که یکی از راه‌های صحیح تبادل فرهنگی «ترجمه آثار ادبی ملل» است. در حوزه ادبیات کودکان، نیز ضرورت ترجمه برای آشنایی کودکان با فرهنگ‌ها و آداب و رسوم مختلف، به‌خوبی احساس می‌شود.

کلیدواژه‌ها: ترجمه، ادبیات کودکان، کتاب.

تعریف ترجمه

ترجمه عبارت است از برگردان نوشته یا گفتاری از زبان مبدأ به زبان مقصد. مطلوب‌ترین نوع این انتقال آن است که هیچ بخشی از صورت و معنی از بین نرود. **نایدآ**، زبان‌شناس و مردم‌شناس برجسته آمریکایی معتقد است: «ترجمه خوب، ترجمه‌ای است که در آن مترجم توانسته باشد برای متن زبان مبدأ، نزدیک‌ترین و مصطلح‌ترین معادل را در زبان مقصد بیابد. در چنین ترجمه‌ای، نخست انتخاب درست معنا مهم است و سپس رعایت سبک.»

استنلی ان. وین^۲ در مقاله‌ای

با عنوان «نکته‌هایی در مورد ترجمه» می‌نویسد: «شمار بسیاری از اشخاص خود را مترجم متبحری می‌دانند، اما در واقع تعداد افرادی که از این هنر سر رشته دارند، بسیار کم‌اند. تصور این که دانستن یک زبان خارجی برای کار ترجمه کافی است، اشتباه محض است. حتی اگر فردی زبان خارجی را به‌طور کامل بداند مگر این که ترجمه با استعداد شخصی و بالاتر از همه قدرت نگارش مترجم به زبان مادری همراه باشد.»

رونالد ناکس^۴، در مورد ترجمه به‌ویژه ترجمه کتاب‌های مربوط به کودکان می‌گوید: «به‌جای ردیف کردن لغات و اصطلاحات، بهتر است تصویر زنده‌ای را در ذهن بچه‌ها ایجاد کرد. به‌ویژه روانی ترجمه را باید در نظر داشت. کودکان نباید متوجه شوند آن چه که می‌خوانند، ترجمه است. توجه به آهنگ کلمات و اصطلاحات در این گونه ترجمه‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است. در حقیقت، باید انصاف داد که مترجم با کار پرزحمت خود، کتاب را دوباره خلق می‌کند.»

۴۲

رشد قیوش پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

● مترجم ادبیات کودکان باید بداند که از تباطو بین زبانی مستلزم درک این نکته است که آن چه بیانش به یک زبان آسان است، شاید در زبان دیگر مشکل باشد

خصوصیات مترجم

- به‌طور کلی خصوصیات مترجم خوب را می‌توان چنین برشمرد:
- احاطه به زبان مبدأ (زبانی که از آن ترجمه می‌شود)
- تسلط به زبان مقصد (زبانی که به آن ترجمه می‌شود)
- آشنایی با موضوع متن مورد ترجمه
- رعایت امانت در متن
- حفظ سبک نویسنده (در نظر گرفتن نظم یا نثر بودن متن).

مترجم ادبیات کودکان باید بداند که ارتباط بین زبانی مستلزم درک این نکته است که آن چه بیانش به یک زبان آسان است، شاید در زبان دیگر مشکل باشد. وی باید به حالت روایتی داستان در هر دو زبان آشنا باشد. هم‌چنین بلوغ اخلاقی و حساسیت داشته باشد، زیرا کودکان که دوران رشد و تکامل را طی می‌کنند، از طریق ترجمه مطالب خوب این امکان را می‌یابند که با نحوه زندگی دیگران آشنا شوند و این امر موجب غنای فکری آنان می‌شود و تنوع بی‌انتهای فرهنگ‌های موجود بشری را به آنان نشان می‌دهد.

مترجمانی که برای کودکان تلاش می‌کنند، کار پرزحمتی را بر عهده دارند. آنان باید آن چه را که در فکر نویسنده می‌گذرد، در ذهن خود مجسم کنند و بعد به زبان دیگر و به گونه‌ای روان برای خوانندگان کودک خود برگردانند. این کار به سادگی میسر نیست، مگر این که مترجم قلمی توانا و دیدی وسیع در مورد ذوق و سلیقه کودکان داشته باشد. دنیای آنان را بشناسد و اهداف حال و آینده آن‌ها را در نظر بگیرد. کار مترجم به‌ویژه مترجمی که برای کودکان به ترجمه می‌پردازد، ایجاد ارتباط نزدیک بین نویسنده اصلی و خواننده است. کودکان اگر از مطالعه کتاب یا نشریه‌های خسته شوند، مشکل بتوان بار دیگر آنان را به خواندن کتاب یا نشریات دیگر تشویق کرد. مترجمان آثار کودکان بیش از آن چه تصور می‌شود باید از خود ابتکار به خرج دهند و مسؤولیت بیش تری بر عهده بگیرند تا این نسل هر چه بیش تر به مطالعه علاقه‌مند شوند و با مواد خواندنی (کتاب و نشریات) احساس بیگانگی نکنند. در نظر گرفتن صلاحیت کسی که کار مترجمی آثار کودکان را بر عهده می‌گیرد، ضروری است، چرا که هر کس صلاحیت پل زدن بین دو فرهنگ را ندارد.

مترجم موفق به‌ویژه در حیطة کودکان باید دو هدف مهم را دنبال کند: نخست، مطالب مورد ترجمه از هر جهت آموزنده و هدایتگر کودکان باشد. راه درست زندگی و شرافت انسانی را به آن‌ها بیاموزد و آنان را با افکار متعالی و پیشرفته، آزادی، برابری و برادری انسان‌ها و مبارزه با جور، استبداد، استثمار و بی‌عدالتی اجتماعی آشنا سازد. دوم، ترجمه با سلامت، شیوایی و عاری از غلط‌های دستوری صورت گیرد تا زبان درست و اصیل فارسی و درست نوشتن را نیز به کودکان بیاموزد.

معیارهای ترجمه خوب برای کودکان ۱. انتقال فضای ذهنی

پیش از هر معیاری، مترجم باید متوجه منظور نویسنده شده باشد تا بتواند آن چه را که در ذهن نویسنده بوده است، ترجمه کند و به مخاطب انتقال دهد. این امر در ترجمه، انتقال فضای ذهنی نویسنده به مخاطب از طریق مترجم نامیده می‌شود.

۲. امانت‌داری و روانی

مترجم آثار کودکان باید دو اصل

امانت‌داری و سلیس‌نویسی

را مدنظر قرار دهد. از دو اصل ذکر شده، سلیس‌نویسی بسیار مهم‌تر است، چرا که کودکان نمی‌توانند مانند بزرگسالان با هدفی خاص کتابی را انتخاب کنند و منظور مترجم را به راحتی متوجه شوند. کودکان کم‌حوصله هستند و اگر ترجمه متنی سلیس نداشته باشد، به راحتی جذب تلویزیون و رایانه پرجاذبه می‌شوند.

۳. مشکل بازی‌های زبانی

مترجم خوب باید با ساختار زبان فارسی و زبان مبدأ آشنا باشد. چون گاه در زبان‌های بیگانه (غیرفارسی) جملات به گونه‌ای نوشته می‌شوند که ترجمه صرف آن‌ها مخاطب را سردرگم می‌کند. برای مثال، در ادبیات کودکان بازی‌های زبانی بسیاری وجود دارند و مترجم نمی‌تواند ترجمه همان واژه‌های متن اصلی را بنویسد، بلکه باید از گنجینه لغات فارسی استفاده کند و بازی‌های زبانی جدیدی

بیافریند. تنها در این شرایط است که مترجم، مخاطب کتاب به‌ویژه کودکان را از دست نمی‌دهد.

۴. انتخاب کلمات

مترجم موظف است در عین وفاداری به متن اصلی، واژه‌هایی را انتخاب کند که با آن‌ها فهم کتاب برای مخاطب، به‌ویژه کودکان، آسان‌تر شود. از طرف دیگر، در ترجمه علاوه بر انتخاب کلمات ترکیب آن‌ها نیز در جمله مهم است. چرا که در حوزه ترجمه کودکان، مترجم باید واژه‌هایی را برگزیند که برای این گروه سنی قابل فهم است.

در پایان، شایان توجه است که یک مترجم خوب، به‌ویژه در زمینه آثار کودکان، باید با توجه به فرهنگ و عرف جامعه ایران کتاب را انتخاب کند. همچنین باید محدودیت‌های واژگانی کودکان را بداند و با استفاده از همین واژگان محدود، منظور نویسنده را به خوبی منتقل کند. چرا که در حوزه کودکان مهم‌ترین کارکرد کتاب لذت بردن است و مترجم با ترجمه‌ای ضعیف از کتاب، امکان دارد که لذت کتاب خواندن را در کودک برای همیشه از بین ببرد.

پی‌نوشت

1. Marshal Maclohan
2. Nayda
3. stanly. N.Vin
4. Ronald Nax

منبع

۱. انواری، آرزو. «بررسی مشکلات ترجمه ادبیات کودکان». نشریه کتاب ماه کودک. سال یازدهم. شماره ۷. مرداد ۱۳۸۸.
۲. سجودی، فرزانه. «ارتباطات بین فرهنگی: ترجمه و تأثیر آن در فرایند جذب و طرد کودکان». نشریه تحقیقات فرهنگی. بهار ۱۳۸۷.
۳. حری، ابوالفضل. «حضور مترجم در متن روایی». نشریه پژوهش زبان‌های خارجی. شماره ۴۶. پاییز ۱۳۸۶.
۴. ابراهیمی، خدیجه. بررسی وضعیت کتاب‌های ترجمه شده کودکان. فصل‌نامه کتاب. شماره ۴۴. ۱۳۸۶.
5. Baker, Jean, (2005). *Towards a methodology for Investigating the style of a Literary Translator*, Targe (2): 241 - 265.
6. www.noormags.com
7. www.ibna.com
8. www.wikipediya.org
9. www.hamshahrionline.ir
10. www.Tebyan.net

عروسک‌قشنگ من قرمز پوشیده!

نرگس دهستانی اردکانی

کارشناس ارشد آموزش و پرورش پیش از دبستان

عروسک‌بازی

این بازی خیلی زود آغاز می‌شود و عروسک برای دختران نماد نوزاد است. در واقع، کودک رفتار مادر نسبت به خود را با عروسکش دارد. چنانچه مادر نسبت به او مهربان باشد، او نیز به عروسکش محبت می‌کند. یا برعکس، اگر پدر و مادر به او سخت بگیرند یا گاهی او را تنبیه کنند، او هم عروسکش را تنبیه می‌کند. غالباً وقتی کودکی عروسک‌های خود را دعوا می‌کند و یا کتک می‌زند، همان رفتاری را تقلید می‌کند که مادرش هنگام تنبیه با او دارد.

خانه عروسکی

کودکان دوست دارند زیر میز، پشت پرده و در فضایی کاملاً خصوصی بازی کنند. از این رو، داشتن یک خانه عروسکی و وسایل منزل (مثل وسایل غذاخوری، تلفن، اتو، تخت‌خواب، کالسه و...) آن‌ها را به اجرای بازی‌های تخیلی و بازی‌های تقلیدی مشتاق می‌کند. خانه عروسکی کودکان می‌تواند یک جعبه مقوایی بزرگ، یک چادر یا حتی یک پرده باشد که محیط بازی امنی برای کودک فراهم آورد تا او بتواند آزادانه در آن بازی کند.

فواید عروسک‌بازی

عروسک وسیله بسیار مناسبی برای بیان احساسات، آرزوها و تمایلات پنهان شده کودک است. مثلاً کودکی که توسط مادر تنبیه شده است، عروسک خود را تنبیه می‌کند و سرش داد می‌زند. عروسک‌ها به کودکان اجازه می‌دهند که به دنیای وهم و خیال وارد شوند. علاوه بر این که احساس لذت و شادمانی می‌کنند، می‌توانند وارد هر موضوعی از زندگی شوند که به آن علاقه دارند یا نسبت به آن کنجکاوند. کودک از طریق عروسک‌بازی انتظارات و توقعات خویش را از والدین مطرح می‌کند. در واقع، عروسک‌ها سخن‌گوی کودک هستند و هیچ‌گونه مشکلی برای کودک ایجاد نمی‌کنند. به این طریق کودک می‌تواند احساساتی مثل ترس، خشم، محبت و حسادتش را نسبت به والدین، خواهران و برادران خود آشکار کند. مثلاً کودکی که از پدرش عصبانی و خشمگین است، می‌تواند نقش پدرش را به عروسکی بدهد و به آن عروسک صدمه بزند و آن را بر زمین بکوبد. کودک به عروسک خویش محبت می‌کند. گاهی عروسک مریض می‌شود و کودک آن را به دکتر می‌برد و آمپول می‌زند. از این طریق، تا حدودی ترس کودک از آمپول زدن می‌ریزد. او برای عروسکش لالایی می‌خواند و او را می‌خواباند. به اعضای خانواده و بچه‌های دیگر می‌گوید: «ساکت باشید! بچه مریض است و خوابش برده!» همه این بازی‌ها برای رشد شخصیت و آینده کودک مفید و سازنده‌اند. استفاده از عروسک، راهی مناسب برای به صحبت کشاندن کودکان کمرو و خجالتی است. کودکان بدون آن که از حضور در جمع دچار احساس خجالت شوند، می‌توانند خود را پشت صحنه مخفی سازند و از زبان عروسک‌هایی که به بازی با آن‌ها مشغول‌اند، صحبت کنند. شما با توجه به عروسک بازی کودکان می‌توانید از تمایلات و ترس‌های او مطلع شوید.

عروسک درمانی

● عروسک وسیله بسیار مناسبی برای بیان احساسات، آرزوها و تمایلات پنهان شده کودک است

بازی با عروسک در تعادل رفتاری کودک نقش مؤثری دارد؛ چرا که او در بازی با عروسک‌هایش می‌تواند انرژی‌های اضافی روانی خود را تخلیه کند. به بیان دیگر، در این بازی انرژی روانی و جسمی خود را بازسازی می‌کند و شکل مناسبی به آن می‌دهد.

کودک در ارتباط با عروسک دوست دارد موقعیت خود را شرح دهد و دنیای اطراف خود را تعریف کند. تعریف او از دنیا تصویرهایی است که از پدر و مادر، برادر و خواهر، خانه و کوچه‌های اطراف خانه خود دارد. اگر پدر و مادر در برخورد با او بی‌اعتنایی کنند و یا رفتار مناسبی نداشته باشند، کودک این رفتارها را برای عروسکش بازی می‌گوید و همین تعریف کردن موجبات آرامش و تخلیه روانی کودک را فراهم می‌کند. به بیان دیگر، رفتار کودک با عروسک در پیشرفت و تکامل کلامی کودک مؤثر است؛ البته به شرط آن که رفتار و گفتار کودک را به هنگام گفت‌وگو با عروسک جدی بگیریم.

یکی از نیازهای اساسی که باعث گرایش کودک به عروسک می‌شود، میل به داشتن هم‌صحبت است. عروسک برای کودک یک شخص محسوب می‌شود و با او رابطه اجتماعی برقرار می‌کند. در ضمن، چون کودک مسؤول عروسک شناخته می‌شود، در مسیر رشد مسئولیت‌پذیری و خلاقیت اجتماعی قرار می‌گیرد. بنابراین، به مادران توصیه می‌شود، هنگام بازی کودک با عروسک جهت‌دهی و تصمیم‌گیری بزرگ‌سالانه نداشته باشند، بلکه عروسک را همان‌گونه ببینند که کودکان می‌بینند و احساس می‌کنند. عروسک دوست کودک است، نه وسیله‌ای برای سرگرمی کودک. به همین دلیل، کودک با عروسکش راز و نیاز دارد. در سایه این نگرش، خانواده بهتر می‌تواند احساس تنهایی و خلأ روانی کودک را جبران کند. لذا عروسک می‌تواند واسطه تربیتی ما با کودک و یا کودک با محیط پیرامون او باشد. در این نقش، عروسک پیام تربیتی را از ما می‌گیرد و به کودک منتقل می‌کند؛ علاوه بر این که احساسات و افکار کودک را متقابلاً به ما انتقال می‌دهد.

● رفتار کودک با عروسک در پیشرفت و تکامل کلامی کودک مؤثر است؛ البته به شرط آن که رفتار و گفتار کودک را به هنگام گفت‌وگو با عروسک جدی بگیریم

۴۵

ژورنال پیش‌دبستانی
دوره سوم، شماره ۱
پاییز ۱۳۹۰

منبع

۱. جمعی از مؤلفان. فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی. شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران. تهران. ۱۳۸۷.

2. <http://www.iran.eng>

محیط، چشمه لایزال الهی

مریم سخاء

کارشناس مسئول پیش دبستانی، آموزش و پرورش استان قم

در این میان موفقیت با افرادی است که می‌توانند محیط کلاس را چنان جذاب و جالب توجه کنند که انگیزه‌های برای تحریک حواس کودکان باشد و آن‌گاه مربی به‌عنوان راهنما کودکان را در به‌کارگیری صحیح حواس پنج‌گانه هدایت کند.

در این جا الگویی به منظور طراحی کلاس پیش دبستانی ارائه می‌شود تا مربیان با کشف و بهره‌برداری از عوامل آموزنده طبیعی و محیطی، آن‌ها را در بخش‌های مختلف کلاس به‌صورت منظم و منطقی جای دهند و در نتیجه محیطی شاد و آفریننده به‌وجود آورند.

محیط پیش دبستانی و گوشه و کنار کلاس می‌تواند کودک را به فعالیت، جست‌وجو و اندیشیدن برانگیزاند، یا او را از فعالیت و جنب و جوش بازدارد و از او موجودی خمود و کم‌تحرک بسازد. فضا و امکانات موجود در محیط پیش دبستانی هم‌چون محرک‌های یادگیری به شمار می‌رود که در قالب انواع فعالیت‌ها و بازی‌ها در کودکان، شادی و نشاط ایجاد می‌کند و برنامه‌ها و اهداف این دوره را اثربخش‌تر می‌کند.

بخش	وسایل مورد نیاز
گل و گیاه	۱. جعبه‌های کوچک خاک برای پرورش گل‌ها، گیاهان یا سبزیجات برای آموزش کاشت و پرورش گل و گیاه ۲. گلدان‌هایی که گیاهان هر فصل را دارند. ۳. دانه‌های گیاهان گوناگون، پوست درختان، بیلچه باغبانی، سطل آب، جعبه‌های کوچک برای کاشت گیاه.
آزمایشگاه	میز آزمایشگاه، ترازو، ساعت، خط‌کش، سطل در اندازه‌های مختلف، قطره‌چکان، انواع کش، انواع ظرف با دهانه‌های گشاد، تنگ و کشیده، مکعب‌های چوبی در اندازه‌های مختلف، انواع قالب‌ها، مهره‌ها، احجام مکعب، مخروط و استوانه، ذره‌بین، آهن‌ربای نعلی شکل، دماسنج، آکواریوم، شیلنگ، پلاستیک، وان مخصوص کار با آب، ظروف پلاستیکی، اسفنج، پیمانه، چراغ‌قوه، انواع صافی، آینه، چوب‌پنبه، قرقره متحرک، مدل کره زمین، مدل اسکلت بدن و مدل اندام مختلف بدن.
قفسه روباز	مکعب‌های چوبی، مقوایی یا پلاستیکی، وسایل بازی‌های فکری و نمایشی.
وسایل نقاشی و کاردستی	گواش، مداد رنگی، مداد شمعی، سه‌پایه، باستل، قلم‌مو، آبرنگ، زغال طراحی، رنگ‌های انگشتی، رنگ‌های خوراکی، ماژیک، رنگ پودری، انواع کاغذهای مقوایی، تخته شاسی، گیره‌های کاغذ، قیچی‌های کوچک، ظروف مختلف برای درست کردن رنگ، انواع خمیر و انواع چسب.
خانه عروسک‌ها	لباس‌های گوناگون و انواع کلاه و وسایل زینتی و ماریونت (عروسک‌های نمایشی).
وسایل کارگاهی	وسایل نجاری، انواع مختلف طبل، زنگوله در اندازه و جنس‌های مختلف، سنج، شیپور و انواع سوت.
جعبه عجایب	این جعبه با علامت مخصوص مشخص شود و هرگاه کودکان چیز تازه‌ای کشف کردند، آن را درون جعبه بگذارند تا مربی آن را به همه کودکان نشان دهد و درباره آن گفت‌وگو کنند.
خمیربازی	ظروف گل و خمیرهای مجسمه‌سازی.
حیوانات	قفس مخصوص نگهداری پرندگان و حیوانات اهلی کوچک و قالب‌های حیوانات
وسایل تعادلی	تخته تعادل، نردبان، طناب، میله تعادلی، تاب، تخته پرش، چهارپایه‌های کوچک به ارتفاع ۲۰ سانتی‌متر، اسب چوبی، الاکلنگ چوبی چندکاره، قایق متحرک، سرسره، حوضچه شن و گاری کوچک.
نمایشگاه کارهای کودکان	مربی نقاشی‌ها و کارهای دستی را که به ابتکار کودکان (فردی و گروهی) ساخته شده‌اند، روی تابلو یونولیت نصب می‌کند و هرچند روز یک‌بار تغییر می‌دهد و آثار جدید را معرفی می‌کند.
تصویرها و پوسته‌های تازه	مربی تصاویر را با توجه به موضوع دلخواه کودکان و نیازهای برنامه تغییر می‌دهد.
کتاب‌خانه	مربی می‌تواند هر چند روز یک‌بار ترتیب قرار گرفتن کتاب‌ها را تغییر دهد و کتاب‌های تازه را به مجموعه اضافه کند.

از این باغ شرقی نقد شعر کودکان و نوجوان

نویسنده: دکتر پروین سلاجقه

ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

تعداد صفحات: ۶۰۸ صفحه

سال انتشار: ۱۳۸۵ (چاپ اول)

قیمت: ۳۳۰۰ تومان

این اثر با بررسی دقیق مجموعه‌های شعر کودک و نوجوان ایرانی، در گستره‌ای وسیع از تاریخ خود، نظریه‌ها و ابزارهای نقد شعر کودک و نوجوان را شناسایی می‌کند. نگاه مؤلف بیش تر متکی بر نقد زیبایی‌شناختی است، اما گاهی از این حد فراتر می‌رود و به مقوله‌های دیگری مانند نظریه‌های کلاسیک و مدرن و نظریه‌های شرقی و غربی نیز می‌پردازد. در واقع، با نگاهی همه‌جانبه به موضوع شعر کودک و نوجوان، حتی به نظریه‌های تازه و جدیدی نیز دست یافته است.

نویسنده در پیش‌گفتار کتاب آورده است که نظریه‌ها و ابزار نقد شعری که در این کتاب ارائه شده، حاصل یادداشت‌برداری‌هایی از بررسی کتاب‌های شعر کودک و نوجوان است و برخی از نظریه‌ها نیز براساس پیش‌فرض‌های نظری و ابزارهای شناخته شده نقد زیبایی‌شناختی سنتی و مدرن گرد آمده‌اند.

این کتاب که در ۲۲ فصل تنظیم شده است، از منابع انگلیسی و فارسی و بررسی کتاب‌ها و مقاله‌ها بهره گرفته است و یکی از نقاط قوت آن وجود نمایه موضوعی و نمایه اعلام در پایان کتاب است. در فصل‌های چهاردهم، پانزدهم و بیست و دوم قدرت نویسنده در پرداخت به موضوعات مشهود است.

خواندن این کتاب را به همه علاقه‌مندان شعر کودک و نوجوان، پژوهشگران و تحلیلگران این زمینه توصیه می‌کنیم.

(دوستداران کودک)

با مخاطبان

اشاره

خوانندگان محترم مجله رشد آموزش پیش دبستانی، می‌توانید با ارسال نامه و نوشته‌های بتان به صندوق پستی، پست الکترونیکی، نمابر مجله، تماس تلفنی و تلفن پیام‌گیر که در شناسنامه مجله آمده است، با ما در تعامل باشید. بی‌صبرانه منتظر نوشته‌ها، نظرها، پیشنهادهای و انتقادهای شما هستیم. در این شماره نیز با بخش «با مخاطبان رشد آموزش پیش دبستانی» در خدمت شما هستیم.

خانم سیده فاطمه کمالی از ساری

نامه محبت‌آمیز شما همراه با پیشنهادهایی برای کیفیت‌بخشی به مجله خودتان به انضمام گزارشی از فعالیت در کلاس پیش دبستانی درباره جشن غدیر به دستمان رسید.

همکاران شما در تحریریه، پنج پیشنهاد جناب‌عالی را پیرامون مجله در شورای مجله به بحث و گفت‌وگو گذاشتند و ان‌شالله به فراخور موضوعات در شماره‌های بعدی مجله به آن‌ها توجه خواهد شد. باز هم از نظر لطف و علاقه‌مندی‌تان به مجله تشکر می‌کنیم.

مطالب این عزیزان به دستمان رسید:

دوستان و مخاطبان محترم! مقاله‌ها و نوشته‌های شما رسید. ولی به دلیل انبوه بودن مقالات دریافتی، حجم کم صفحات مجله و نیز بعضاً عدم تطابق برخی نوشته‌ها با هدف‌های مجله، فعلاً در اولویت قرار نگرفته است. منتظر سایر نوشته‌ها و مقاله‌های شما هستیم.

- مریم رستمیان / طبس

- علویه میری‌زاده / کرج

- الهه بهادری / مشهد

- ندا سلامت / تهران

- پری‌ناز پورعلی / تهران

- مهناز اولیایی / منطقه لاران، استان سیستان و بلوچستان

- جابر برزگر / شیراز

روز جهانی کودک

نویدبخش زیبا اندیشیدن دربارهٔ کودکان دنیاست

دوستدار کودکان

- من کودکم، دنیا در انتظار ورود و قدم من است. نظاره‌گر زندگی و راه آینده من است.
 - من کودکم، به دنیای شما پای می‌نهم، دنیایی که درباره‌اش هیچ نمی‌دانم، چرا و چگونه می‌آیم، نمی‌دانم؟! ولی کنجکاوم و سرشار از علاقه، تشنه یادگیری‌ام، سرنوشت من به دست توست، شکست و موفقیتیم در دستان توست، هدیه کن و به من بیاموز.
- بارالها تو را ستایش می‌کنم، به من شادی و خوشحالی و خوشبختی هدیه کن و در مقابل قول کودکانه‌ام را بپذیر که ترا بنده و سپاسگزارم.

مناسبت روز جهانی کودک فقط ذکر یک زمان در تقویم نیست، بلکه یادآور تفکر و اندیشه دربارهٔ کودک و خواسته‌های به حق اوست. کودکان امروز در بسیاری از نقاط جهان، خشونت و پرخاشگری، زورگویی و آزار و تیبیه، بی‌عدالتی و نابرابری، فقر و تنگدستی، جنگ و نامهربانی، بی‌کسی و بی‌پناهی و فشار و تحمیل بسیار را تجربه می‌کنند. سوگیری و نابرابری جنسیتی، بی‌تفاوتی و رویش ناگهانی حوادث و رویدادهای صنعتی و فنی، آلودگی‌های زیستی، آلودگی‌های صوتی، روانی و کلامی و بسیاری موارد دیگر تنها بخشی از بی‌نظمی‌های زندگی کودکان است. امید که هر روز به برکت اندیشه‌های نو و کودک‌محور، زیبایی زندگی، لذت از طبیعت و بهره‌گیری از نعمت‌های سرشار خداوندی را به کودکانمان هدیه کنیم. روز جهانی کودک را به همهٔ خوب‌اندیشان دربارهٔ کودک تبریک و تهنیت عرض می‌کنم.

